

Załącznik do Uchwały Nr IX/71/2019
Rady Miejskiej w Tarnowie
z dnia 28 marca 2019 r.

**PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY DLA MIASTA TARNOWA
NA LATA 2019 - 2021**

Tarnów 2019

Spis treści

1. Wstęp.....	4
2. Adresaci programu.	4
3. Diagnoza sytuacji rodzin w Tarnowie.....	5
3.1. Demografia.	5
3.2. Rynek pracy.....	9
3.3. Rodzina w aktach prawa lokalnego.	10
4. Zasoby.	11
4.1. Zasoby materialne i niematerialne pomocy społecznej.	11
4.1.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.	11
4.1.2. Mieszkalnictwo.	12
4.1.3. Placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.....	14
4.1.4. Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.	15
4.1.5. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.....	16
4.1.6. Ośrodki wsparcia i inne placówki.....	16
4.2. Zasoby w obszarze zdrowia.....	18
4.2.1. Opieka zdrowotna.	18
4.2.2. Podstawowa opieka zdrowotna.....	18
4.2.3. Ambulatoryjne leczenie specjalistyczne.....	20
4.2.4. Leczenie szpitalne.....	21
4.2.5. Pielęgniarska opieka długoterminowa i paliatywna.	22
4.2.6. Ratownictwo medyczne.....	23
4.3. Zasoby z obszaru edukacji.....	23
4.3.1. Pałac Młodzieży w Tarnowie.....	24
4.3.2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (ul. Chyszowska 3).	25
4.3.3. Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna (ul. Szujskiego 25).....	25
4.4. Zasoby z obszaru kultury.....	25
4.4.1. Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie.	25
4.4.2. Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie.....	26
4.4.3. Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie.....	26
4.4.4. Tarnowskie Centrum Kultury.	26
4.4.5. Samorządowe instytucje kultury, podległe Marszałkowi Województwa Małopolskiego.....	27
4.5. Zasoby z obszaru sportu.	27
4.5.1. Miejskie obiekty sportowe.....	27
4.5.2. Inne obiekty sportowe.....	28
5. Działania realizowane przez Gminę Miasta Tarnowa na rzecz wspierania rodzin.	28
5.1. Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.	28
5.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.....	30
5.3. Prowadzenie działalności profilaktycznej.	30
5.4. Karta Tarnowskiej Rodziny.....	31
5.5. Karta Dużej Rodziny.	32

5.6. Program Rodzina 500+.....	32
5.7. Program „Dobry Start”.....	33
5.8. Poradnictwo specjalistyczne i prawne.....	33
5.9. Zadania realizowane w obszarze polityki społecznej.	36
5.10.Zadania realizowane w obszarze zdrowia.	37
5.11.Zadania realizowane w obszarze edukacji.	40
5.12.Aktualnie realizowane działania w obszarze kultury.	41
5.13.Realizowane działania w obszarze sportu.	43
6. Cele i zadania Programu.....	44
Priorytet I. Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny.	44
Priorytet II. Wzmacnianie roli rodziny.....	47
Priorytet III. Wsparcie w edukacji dzieci i młodzieży.	50
Priorytet IV. Wspieranie form organizacji wolnego czasu.....	52
Priorytet V. Aktywizacja lokalnej społeczności do harmonijnej i skoordynowanej współpracy na rzecz tarnowskich rodzin.....	53
7. Realizatorzy i partnerzy.....	54
8. Źródła finansowania.	54
9. Ewaluacja i monitorowanie.	55

1. Wstęp.

Rodzina jest dla dziecka pierwszym i najbardziej naturalnym środowiskiem społecznym. Fundament jego przyszłego życia stanowi atmosfera w jakiej wzrasta. Z tego też powodu wspieranie rodziny w wypełnianiu jej funkcji jest jednym z najbardziej istotnych zadań polityki prorodzinnej.

Obowiązek realizacji przez gminę zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej nakłada ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej¹. Zgodnie z art. 176 pkt 1 wspomnianej ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Program jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie, angażującego w sposób optymalny zasoby gminy. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy państwa.

Zdrowa rodzina wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania i wsparcia, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny. Działania takie mogą być skuteczne jedynie przy założeniu współpracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Niniejszy Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Tarnowa.

2. Adresaci programu.

Program skierowany jest do rodzin mieszkających na terenie miasta Tarnowa. Dla celów programu przyjęto definicję rodziny wskazaną w art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej² określającą rodzinę jako „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”. Nadmienić należy, że takie rozumienie rodziny nie zakłada konieczności występowania instytucjonalnej formy małżeństwa ani więzi pokrewieństwa. Rodziną nazwana zostanie natomiast każda grupa osób, która wykazuje cechy pozostawania

---

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.

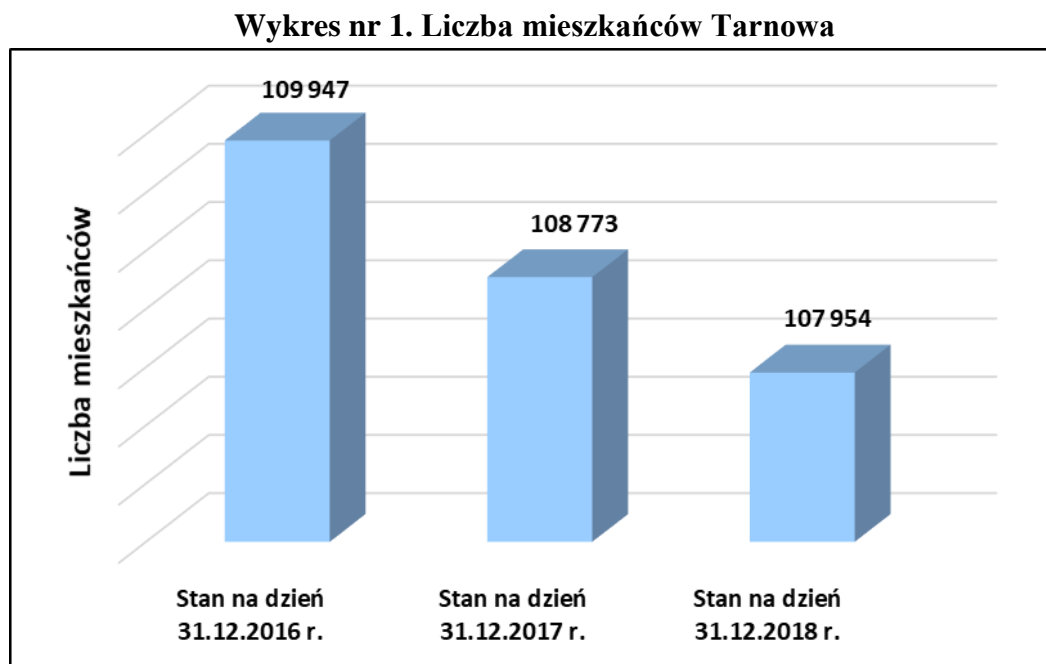
² Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.

we wspólnym gospodarstwie domowym. Adresatami Programu są w szczególności rodziny wychowujące dzieci, a jednocześnie niewydolne wychowawczo, ubogie i zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także rodziny, którym została odebrana lub ograniczona władza rodzicielska poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

3. Diagnoza sytuacji rodzin w Tarnowie.

3.1. Demografia.

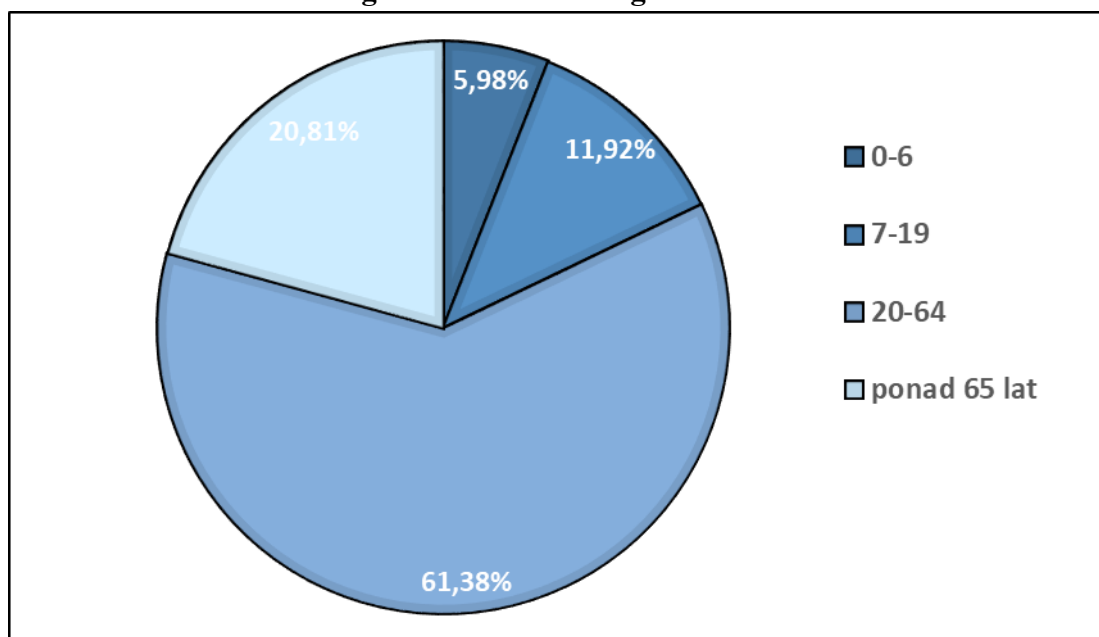
W 2018 r. liczba ludności miasta Tarnowa stanowiła ponad 3% ogólnej liczby mieszkańców województwa małopolskiego. Utrzymująca się od 1997 r. tendencja malejąca liczby mieszkańców w dalszym ciągu pogłębia się. Zgodnie z tablicą bilansową GUS, liczba ludności w 2018 r. wynosiła 107,9 tys. i w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 1,6%. W odniesieniu do maksimum w 1996 r. (122,4 tys.) ubyło 11,9% mieszkańców miasta³.

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

³ Informator Tarnów 2018 - <http://krakow.stat.gov.pl>.

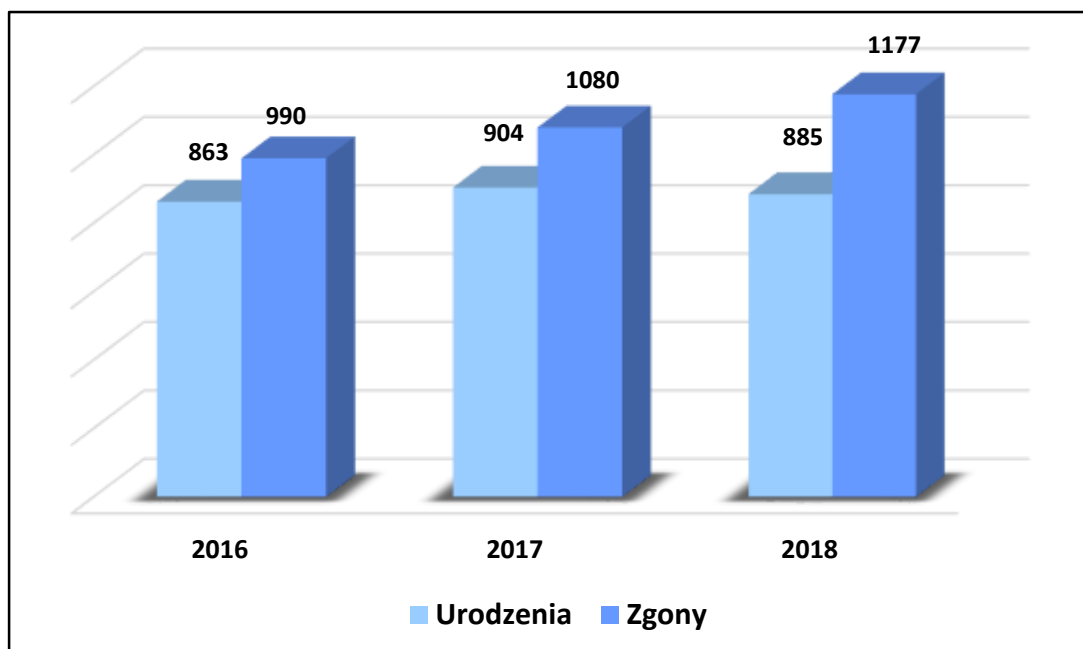
Wykres nr 2. Struktura wiekowa mieszkańców Tarnowa według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

Liczba mieszkańców miasta sukcesywnie się zmniejsza na skutek ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji stałej. Jest to wieloletni stały trend dotyczący wielu miast w Polsce.

Wykres nr 3. Liczba narodzin i zgonów mieszkańców Tarnowa

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

Również sukcesywnie zmniejsza się w mieście przyrost naturalny. Tendencja spadkowa w tym zakresie utrzymuje się od wielu lat. Co prawda liczba urodzeń w 2017 r.

była większa o 41 urodzeń (4,75%) w stosunku do 2016 r., ale w 2018 r. znowu zmniejszyła się o 2,1% w stosunku do 2017 r.

Natomiast liczba zgonów corocznie wzrasta. W 2017 r. była większa o 90 (9,09%) zgonów w stosunku do 2016 r., a w 2018 r. zwiększyła się o 8,98% w stosunku do 2017 r.

Tabela nr 1. Liczba zameldowań i wymeldowań mieszkańców Tarnowa

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba zameldowań	816	898	914
Liczba wymeldowań	1.494	1.569	1.600

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

W latach 2016 – 2018 corocznie wzrastała liczba zarówno osób, które przybywały do Tarnowa meldując się na pobyt stały, jak i opuszczających miasto. Jednak *per saldo* utrzymywała się nadwyżka wymeldowań nad zameldowaniami na pobyt stały jako wieloletni, stały trend wynikający z wielu przyczyn. Główne to migracja tarnowian do gmin ościennych, w tym przypadku pełniących rolę „sypialni dla Tarnowa”, gdzie część mieszkańców Tarnowa buduje, bądź kupuje domy i przemeldowuje się do nowego miejsca pobytu, nie tracąc faktycznej łączności z miastem poprzez zatrudnienie, naukę oraz korzystanie z miejskiej infrastruktury. Część mieszkańców, najczęściej mających atrakcyjne na rynku pracy kwalifikacje, migruje również do dużych aglomeracji, gdzie znajdują dobrze płatną pracę, bowiem mimo, że poziom bezrobocia w Tarnowie spada, to za proponowane zatrudnienie pracodawcy oferują mało konkurencyjną płacę. W tej grupie migrantów są również osoby wyjeżdżające do krajów Unii Europejskiej w poszukiwaniu dobrych zarobków.

Wśród ludności Tarnowa narasta utrzymująca się od wielu lat dysproporcja płci. W końcu 1995 r. na 100 mężczyzn przypadało 109 kobiet, a w końcu 2015 r. ten współczynnik wynosił 112, w roku 2016 – 114, w latach 2017 i 2018 – 113 kobiet na 100 mężczyzn. Jedną z przyczyn pogłębiania się tej dysproporcji jest zjawisko „nadumieralności” mężczyzn. Jako ilustrację do tej tezy można wskazać fakt, iż w gronie 8 tegorocznych tarnowskich stulatków jest tylko jeden mężczyzna, a wśród 17 osób, które przekroczyły ten wiek jest tylko dwóch mężczyzn.

Tabela nr 2. Liczba rodzin zameldowanych pod wspólnym adresem, z podziałem na liczebność tych rodzin według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin zameldowanych pod wspólnym adresem
2 osoby	8.593
3 osoby	7.361
4 osoby	6.072
5 osób	2.835
6 i więcej osób	2.622
Ogółem	27.483

Źródło: Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa

W 2018 r. w Tarnowie udzielono o 11 mniej małżeństw cywilnych w stosunku do roku poprzedniego, natomiast liczba małżeństw konkordatowych utrzymała się na tym samym poziomie. Minimalnie zmalała w podobnym zresztą stopniu jak liczba zawartych małżeństw cywilnych, liczba przeprowadzonych rozwodów w aktach małżeństwa sporządzonych przez Urząd Stanu Cywilnego w Tarnowie.

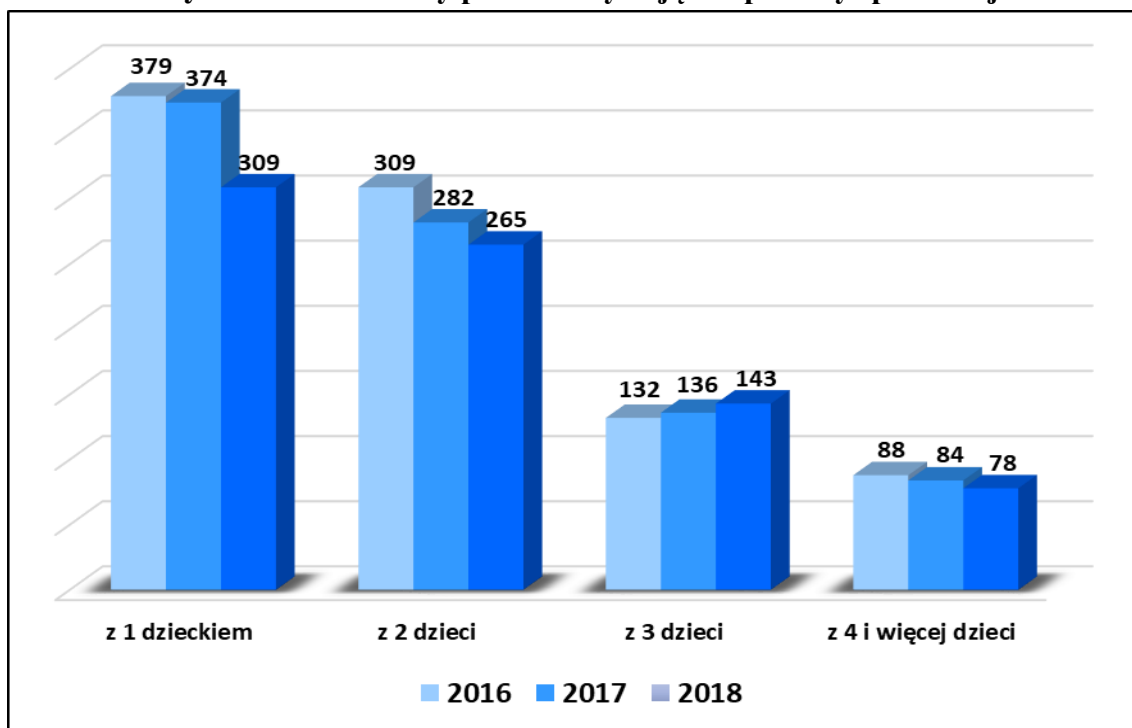
Tabela nr 3. Liczba zawieranych małżeństw oraz orzeczonych rozwodów w Tarnowie

	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Śluby cywilne	291	293	282
Śluby konkordatowe	391	445	445
Rozwody	296	291	280

Źródło: Urząd Stanu Cywilnego w Tarnowie

Określenie faktycznej i zarazem aktualnej liczby oraz liczebności wszystkich rodzin, można uzyskać z danych dotyczących zameldowania. Osoby zameldowane pod jednym adresem co prawda nie muszą tworzyć rodziny, jednakże w rozumieniu definicji przyjętej w niniejszym programie, rodziną są „osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące”, a zatem w znacznej mierze są pojęciami tożsamymi. Odstępstwem może być tutaj jedynie fakt wspólnego gospodarowania, bądź jego brak, co jest czynnikiem pomijalnym. Wskaźnik dotyczący liczby oraz liczebności rodzin jest łatwy do określenia w przypadku rodzin korzystających z pomocy społecznej, gdyż każda z tych rodzin pozostaje pod ciągłą opieką pracowników socjalnych, którzy posiadają o niej aktualne i precyzyjne informacje.

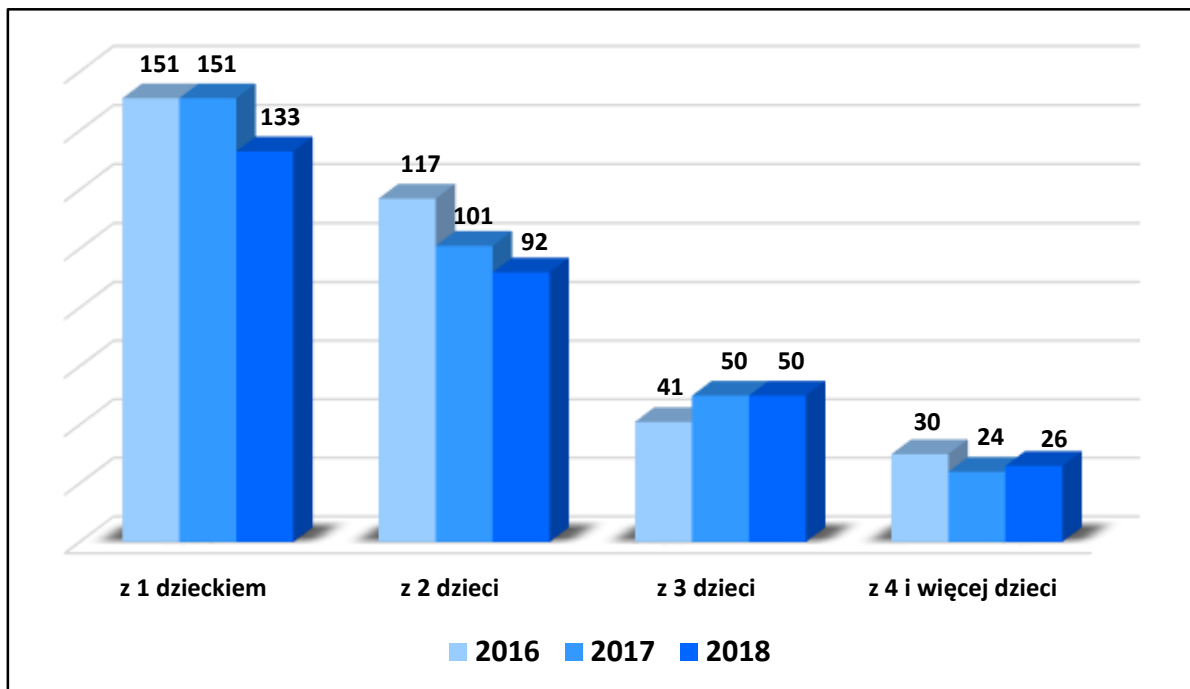
Wykres nr 4. Rodziny pełne korzystające z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie

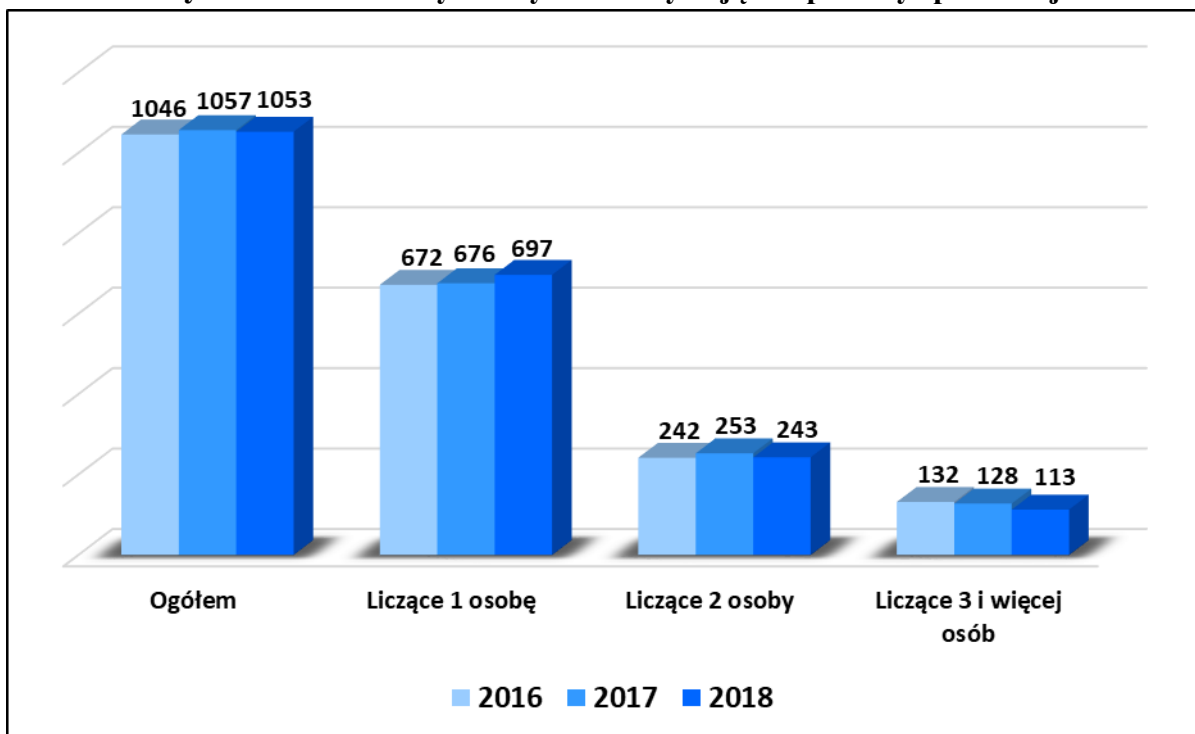

Wykres nr 5. Rodziny niepełne korzystające z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie

Wykres nr 6. Rodziny emerytów korzystające z pomocy społecznej

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie

3.2. Rynek pracy.

Według stanu na koniec grudnia 2018 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Tarnowie zarejestrowanych było 2.933 bezrobotnych mieszkańców miasta, o 12,2% mniej niż w 2017 r. Stopa bezrobocia rejestrowanego, oznaczająca udział bezrobotnych w populacji aktywnych

zawodowo na koniec 2018 r. kształtowała się na poziomie 5,2% i była o 0,7% niższa niż w końcu 2017 r. W niekorzystnej sytuacji na rynku pracy są osoby powyżej 50 roku życia, które w końcu 2018 r. stanowiły ponad 28% ogółu bezrobotnych. Znacznie poprawiła się natomiast sytuacja osób młodych do 30 roku życia. Liczba osób w tej szczególnej grupie z roku na rok spada i w końcu 2018 r. stanowiła 22% ogółu bezrobotnych. Posiadanie wyższego wykształcenia nie eliminuje osób z populacji bezrobotnych. W końcu 2018 r. 20,5% zarejestrowanych bezrobotnych posiadało wykształcenie wyższe, w porównaniu do 2015 r. w tej grupie odnotowano 1,5% wzrost liczby osób bezrobotnych w stosunku do ogółu. Niekorzystnym zjawiskiem o negatywnych skutkach społecznych i ekonomicznych jest bezrobocie długotrwałe. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowili 45,5% ogółu bezrobotnych, w tym prawie co trzecia osoba poszukiwała pracy dłużej niż 2 lata (29,8%).

W 2018 r. do Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowie zgłoszono 8.526 miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w tym z terenu miasta Tarnowa zgłoszono 4.900 miejsc.⁴

Istotnym czynnikiem warunkującym sytuację ekonomiczną rodzin jest rynek pracy. Na koniec 2017 r. (ostatnie dane dostępne w GUS) w Tarnowie pracowało 41,7 tys. osób, tj. 3,8% ogólnej liczby pracujących w województwie małopolskim. W ostatnich pięciu latach w Tarnowie można zauważyć zarówno spadek jak i wzrost liczby pracujących. W 2014 r. w stosunku do 2013 r. odnotowano 1,6% spadek pracujących. W latach 2015-2016 liczba pracujących rosła odpowiednio o 1,1% i 2,2%. W 2017 r. można odnotować znowu niewielki, bo 0,5% spadek. Głównym źródłem utrzymania ludności jest wynagrodzenie, czyli dochody z pracy najemnej. W Tarnowie od 2013 r. przeciętne wynagrodzenie systematycznie wzrasta, najwyższy wzrost odnotowano w 2015 i 2017 roku - ponad 4%. Należy zaznaczyć, że od badanego 2013 r. przeciętna płaca w Tarnowie wzrastała wolniej niż płace w województwie małopolskim. W końcu 2017 r. w Tarnowie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło 3.947,37 zł i było o 3,7% niższe niż w woj. małopolskim.⁵

3.3. Rodzina w aktach prawa lokalnego.

Rodzina i dzieci są podmiotem wielu aktów prawa lokalnego stanowionego przez tarnowski samorząd. Każdy z tych aktów obejmuje pewien właściwy sobie obszar merytoryczny, jednakże nie traktuje problematyki rodziny w sposób kompleksowy.

- 1) **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Tarnowa na lata 2017 - 2020** (przyjęta uchwałą Nr XXXIV/344/2017 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 stycznia 2017 r.).
- 2) **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Tarnowa na lata 2016 – 2020** (przyjęty uchwałą Nr XXXII/303/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 30 listopada 2016 r.).
- 3) **Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Tarnowa na lata 2018 - 2020.** (Program przyjęty uchwałą Nr LVII/591/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 czerwca 2018 r.).

---

⁴ Informacja o sytuacji na rynku pracy w regionie tarnowskim wg stanu na 31 grudnia 2018 r. - Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie, www.up.tarnow.pl.

⁵ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Pracujący w Gospodarce Narodowej w latach 2013-2017 wg danych GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/>.

- 4) **Program „Karta Tarnowskiej Rodziny”** (przyjęty uchwałą Nr XXIV/355/2012 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 czerwca 2012 r., zmieniony uchwałą Nr XLIII/585/2013 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 28 listopada 2013 r.).
- 5) **Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Mieście Tarnowie na lata 2016-2020** (Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/177/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r.).
- 6) **Program Działań na Rzecz Osób Starszych w Mieście Tarnowie na lata 2015-2020** (przyjęty uchwałą Nr XVIII/178/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 listopada 2015 r.).
- 7) **Miejski program działań w obszarze promocji zdrowia i profilaktyki chorób społecznych na lata 2016 – 2020** (przyjęty uchwałą Nr XXII/238/2016 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 31 marca 2016 r.).
- 8) **Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2019 rok** (przyjęty uchwałą Nr III/39/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 20 grudnia 2018 r.).
- 9) **Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tarnowa na lata 2018 – 2022** (przyjęty uchwałą Nr XLIX/540/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 1 marca 2018 r.).
- 10) **Wieloletni programu współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2016-2020** (Program przyjęty uchwałą Nr XVIII/172/2015 z dnia 26 listopada 2015 r.).
- 11) **Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok** (przyjęty uchwałą Nr II/21/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 listopada 2018 r.).
- 12) **Program osłonowy pn. „Pomoc Gminy Miasta Tarnowa w zakresie dożywiania na lata 2019-2023”** (przyjęty uchwałą Nr II/24/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 listopada 2018 r.).
- 13) **Strategia Rozwoju Miasta – Tarnów 2020** (Strategia przyjęta uchwałą Nr XI/111/2011 Rady Miejskiej W Tarnowie z dnia 30 czerwca 2011 r.).

4. Zasoby.

4.1. Zasoby materialne i niematerialne pomocy społecznej.

4.1.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie od 1990 r. funkcjonuje jako samorządowa jednostka organizacyjna pomocy społecznej. Główna siedziba Ośrodka mieści się w budynku przy al. Matki Bożej Fatimskiej 9. Ośrodek dysponuje również pomieszczeniami w budynku przy ul. Granicznej 8A, ul. Goldhammera 3 oraz ul. Chemicznej 10, gdzie mieszczą się Zespoły pracy socjalnej i Zespół ds. pomocy specjalistycznej i asysty rodzinnej, oraz w budynku przy ul. Gosłara 5, w którym znajduje się siedziba Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. MOPS jest istotnym podmiotem polityki społecznej, niosącym

pomoc wszystkim potrzebującym. Zakres pomocy jaki oferuje Ośrodek jest bardzo szeroki, począwszy od pomocy finansowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, przez usługi opiekuńcze, kierowanie do ośrodków wsparcia, kierowanie do domów pomocy społecznej, zapewnienie świadczeń opiekuńczych i wsparcia ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W obszarze wspierania rodziny, Ośrodek dysponuje wykwalifikowaną kadrą realizującą zapisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tj. zatrudnia:

- a) 50 pracowników socjalnych w Dziale Specjalistycznej Pomocy Środowiskowej, pracujących m.in. z rodzinami przeżywającymi trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- b) 6 asystentów rodziny – współpracujących z rodzinami po uprzednim powzięciu przez Ośrodek informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przeprowadzeniu przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego, dokonaniu analizy sytuacji rodziny i sporządzeniu wniosku do dyrektora Ośrodka o przydzielenie asystenta,
- c) 1 asystenta rodziny - zatrudnianego w ramach realizacji ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Ośrodek łącznie zatrudniał 7 asystentów rodziny, którzy pracowali z 107 rodzinami; koszty wynagrodzenia 7 asystentów rodziny zostały w większości dofinansowane ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”; w latach poprzednich (2012-2017) zatrudnienie asystentów również było dofinansowane z ww. programu,
- d) 4 psychologów – prowadzących konsultacje i poradnictwo specjalistyczne,
- e) 2 radców prawnych – świadczących pomoc prawną również w zakresie prawa rodzinnego,
- f) 1 pedagoga, certyfikowanego terapeuty leczenia uzależnień – świadczącego pomoc pedagogiczną i terapeutyczną w obszarze uzależnień.

4.1.2. Mieszkalnictwo.

Działania Miasta Tarnowa w zakresie mieszkaniowego zasobu gminy reguluje uchwała Nr XLIX/540/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie *Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Tarnowa na lata 2018 – 2022* oraz uchwała Nr XXXIV/452/2009 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa.

W ww. programie określono działania jakie będą podejmowane w latach 2018-2022 celem poprawy wykorzystania i racjonalizacji gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy i są to:

- stopniowe likwidowanie barier architektonicznych w budynkach mieszkalnych należących do Gminy, w których istnieje taka możliwość, a które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym,
- kontynuacja sprzedaży lokali mieszkalnych w celu ograniczenia własności Gminy we wspólnotach mieszkaniowych,

- sprzedaż ułamkowych udziałów we własności jakie Gmina posiada w budynkach będących współwłasnością jej i osób fizycznych w przypadku niemożliwości wyodrębnienia własności lokali,
- powiększanie zasobu lokali socjalnych poprzez proponowanie najemcom, posiadającym odpowiednie dochody, lokali mieszkalnych o wyższym standardzie w zamian za oddanie do dyspozycji gminy lokali dotychczas zajmowanych, a uzyskane w ten sposób lokale przeznaczać na lokale socjalne,
- tworzenie lokali socjalnych poprzez zmianę kwalifikacji odzyskanych lokali o niskim standardzie,
- stopniowe dostosowywanie zasobu do potrzeb mniej licznych gospodarstw domowych, a w szczególności zasobu lokali socjalnych,
- działania ukierunkowane na odzyskiwanie lokali do zasobu, w przypadku zajmowania ich przez osoby nieuprawnione,
- współpraca Gminy ze spółdzielniami mieszkaniowymi w zakresie weryfikacji chętnych do zamiany lokali mieszkalnych,
- kontynuacja przez Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o. polityki windykacji należności od najemców lokali,
- poprawa bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców oraz ochrona środowiska poprzez wprowadzenie korzystniejszego systemu ogrzewania w wyniku realizacji inwestycji zaplanowanych przez Miejski Zarząd Budynków Sp. z o.o.

Ponadto:

- budowa przy współpracy ze Spółdzielniami Mieszkaniowymi i TTBS budynków z mieszkaniami na wynajem i dopłatą państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania – „MIESZKANIE NA START”,
- powiększenie mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa poprzez budowę nowych budynków mieszkalnych,
- wynajem mieszkań przeznaczonych do remontu wykonywanego we własnym zakresie i na koszt przyszłego najemcy.

Na koniec 2018 r. Gmina Miasta Tarnowa dysponowała zasobem mieszkaniowym składającym się z 2.549 lokali, w tym 418 posiadających status lokali socjalnych i 17 pomieszczeń tymczasowych.

Tabela nr 4. Zasoby mieszkaniowe Miasta Tarnowa w latach 2016 - 2018

	Stan na koniec 2016 r.	Stan na koniec 2017 r.	Stan na koniec 2018 r.
Lokale na czas nieoznaczony	2.178	2.135	2.114
Lokale socjalne	416	418	418
Pomieszczenia tymczasowe	13	16	17
Łącznie	2.607	2.569	2.549

Źródło: Wydział Mieszkalnictwa Urzędu Miasta Tarnowa

Gmina zapewnia lokale socjalne i zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw o niskich dochodach wykorzystując posiadany zasób mieszkaniowy. Lokale mieszkalne pozyskiwane są w wyniku naturalnego ruchu ludności i przeznaczone są na wynajem, jako lokale na czas nieoznaczony, lokale socjalne i tymczasowe pomieszczenia. Średni roczny odzysk wynosi około 60 lokali.

4.1.3. Placówki opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

W mieście Tarnowie instytucjonalna opieka nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawowana jest przez 6 żłobków, wchodzących w skład Zespołu Żłobków, posiadających aktualnie 455 miejsc dla dzieci oraz przez placówki niepubliczne.

Tabela nr 5. Wykaz żłobków prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa wraz z liczbą miejsc dla dzieci

L.p.	Nr żłobka i adres	Liczba miejsc
1.	Żłobek Nr 1, ul. Topolowa 4	124
2.	Żłobek Nr 2, ul. Wiejska 29	77
3.	Żłobek Nr 3, ul. Goslara 5	51
4.	Żłobek Nr 4, ul. Westerplatte 12	25
5.	Żłobek Nr 5, ul. Do Prochowni 20	88
6.	Żłobek Nr 6, ul. Pracy 4c	90
	Łącznie:	455

Źródło: Zespół Żłobków w Tarnowie

Żłobki prowadzone przez GMT umożliwiają rodzinom korzystanie z usług opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych w formie zabawy przez 5 dni w tygodniu w godz. od 6 do 16 od poniedziałku do piątku, z wyjątkiem świąt i dni ustawowo wolnych od pracy oraz korzystanie z wyżywienia przygotowanego w kuchni żłobka (4 posiłki dziennie) uwzględniającego obowiązujące normy i zalecenia żywieniowe. Na wniosek rodzica, wymiar opieki w żłobku może być wydłużony za dodatkową opłatą – do godz. 18.

Posiłki przygotowywane są w oparciu o realizację zasad higieny produkcji żywności bezpieczeństwa zdrowotnego. Na podstawie zaświadczenia lekarskiego stosowane są dla dzieci diety eliminacyjne i indywidualne według potrzeb.

Żłobki dysponują nowoczesnym wyposażeniem dostosowanym do wieku i wzrostu dzieci. Każda grupa ma do dyspozycji bawialnię, jadalnię, sypialnię oraz łazienkę. Pomieszczenia wyposażone są w sprzęt spełniający wszystkie normy i atesty. Tereny zielone wokół budynków na których urządzono place zabaw wyposażone są w odpowiedni sprzęt. Zasoby lokalowe, rozmieszczenie oraz wyposażenie żłobków zapewniają wysoki standard pobytu wszystkich dzieci uczęszczających do żłobków.

W codziennej pracy pracownicy dbają o rozwijanie zainteresowań dzieci, organizowanie zabaw, zajęć manualnych, rozwijanie nawyków higienicznych, zapewniają bezpieczną zabawę oraz uczą funkcjonowania dzieci w grupie poprzez kontakt z rówieśnikami. W grupach prowadzone są zabawy dydaktyczne, ruchowe, manipulacyjno-konstrukcyjne. W każdym Żłobku organizowane są imprezy okolicznościowe (m.in. z okazji Dnia Dziecka, Dnia Matki, zabawy choinkowe, zajęcia pokazowe).

Gmina Miasta Tarnowa uczestniczy w resortowym programie rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+”. W celu umożliwienia rodzicom i opiekunom małych dzieci, obowiązków zawodowych i rodzinnych, w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa w latach 2011-2018 utworzono 90 dodatkowych miejsc oraz dostosowano 5 miejsc dla dzieci z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub wymagających szczególnej opieki. W ww. okresie pozyskano dotacje z budżetu państwa w łącznej wysokości 3.278.075 zł.

W Tarnowie funkcjonują ponadto trzy niepubliczne żłobki, posiadające w sumie 77 miejsc.

Tabela nr 6. Wykaz żłobków niepublicznych działających w Tarnowie wraz z liczbą miejsc dla dzieci

L.p.	Nazwa Żłobka i adres	Liczba miejsc
1.	„CHATA SKRZATA” Żłobek Niepubliczny Agnieszka Kutek Tarnów, ul. J. Piłsudskiego 31	40
2.	„LOKOMOTYWA” Żłobek Niepubliczny Tarnów, os. Legionów Henryka Dąbrowskiego 10 c	21
3.	Żłobek Niepubliczny „Małe Szczęścia” Kinga Borczuch Tarnów, ul. W. Rogoyskiego 15/2	16
Łącznie:		77

Źródło: Rejestr Żłobków

4.1.4. Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.

Na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa, w ramach realizacji zadań *Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa*, 3 organizacje pozarządowe wyłonione w otwartym konkursie ofert będą prowadzić w latach 2019 – 2020 placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej, tj.:

- 1) Stowarzyszenie Siemacha – placówka pn. SIEMACHA Spot Gemini Park działająca przy ul. 16 Pułku Piechoty 12 w Tarnowie,
- 2) Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Tarnowskiej – placówka pn. Placówka Wsparcia Dziennego w formie specjalistycznej działająca przy ul. Gumniskiej 25 w Tarnowie,
- 3) Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży KANA – placówka pn. Placówka Specjalistyczna Wsparcia Dziennego KANA działająca przy ul. Mościckiego 12 w Tarnowie.

W ramach współpracy w wyżej wymienionych placówkach 230 miejsc zostanie dotowanych z budżetu Miasta Tarnowa.

Wszystkie wyżej wymienione placówki działają zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego.

Oferta placówek skierowana jest przede wszystkim do dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych niedostosowaniem

społecznym, z niepowodzeniami edukacyjnymi wynikającymi z zaniedbań środowiskowych, ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z zaburzeniami komunikacji językowej, zaburzeniami zachowania. W placówce dokonywana jest okresowa oceny sytuacji każdego dziecka oraz zapewniana jest dzieciom zgodnie z potrzebą m.in. pomoc w nauce, organizacja wolnego czasu, rozwój zainteresowań, zajęcia sportowe, zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne oraz profilaktyczne. Prowadzona jest również współpraca z rodziną i szkołą dziecka.

Wszystkie placówki prowadzone są od poniedziałku do piątku przez co najmniej 4 godzinny dziennie, przez cały rok w dni robocze (w tym również w wakacje i ferie). Dzieci w trakcie pobytu w placówce otrzymują ciepły posiłek.

4.1.5. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.

TOIKiWOP jest jedyną w Tarnowie i regionie placówką świadczącą specjalistyczną pomoc dla ofiar przemocy w rodzinie. Placówka realizuje zadania:

- 1) ośrodka interwencji kryzysowej (OIK), w ramach którego udziela pomocy prawnej, psychologicznej i socjalnej (w tym całodobowego pobytu – 4 miejsca) osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych – mieszkańcom miasta Tarnowa,
- 2) specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy (SOWdOP) - w ramach którego udziela kompleksowej pomocy: psychologicznej, prawnej i socjalnej, w tym schronienia (20 miejsc całodobowego pobytu), osobom bez względu na miejsce zamieszkania – ofiarom przemocy domowej; prowadzi działalność o charakterze edukacji społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) opracowuje i realizuje programy korekcyjno – edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 4) obsługuje połączenia z numeru 112 (Centrum Powiadamiania Ratunkowego), zarówno dla mieszkańców miasta Tarnowa, jak i innych miejscowości województwa małopolskiego.

W ramach swojej działalności w 2018 r. Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej przeprowadził łącznie 4.445 interwencji oraz objął pomocą 1.197 osób. Dodatkowo Ośrodek bierze udział w kampaniach, prowadzi szkolenia, zajęcia warsztatowe, pogadanki profilaktyczno-informacyjne i udziela konsultacji. Specjaliści Ośrodka (m.in. psychologowie, pedagodzy, terapeuci, specjaliści pracy z rodziną) prowadzą konsultacje dla mieszkańców Tarnowa – rodziców/opiekunów dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne – w tym sięgających po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

4.1.6. Ośrodki wsparcia i inne placówki.

Miasto Tarnów wspiera rodziny w wychowywaniu i opiece nie tylko dzieci, ale również pomaga w opiece nad osobami zależnymi, będącymi jej członkami, np. osobami niepełnosprawnymi lub starszymi.

- 1) **Dom Dniennego Pobytu – dział Domu Pomocy Społecznej przy ul. Szpitalnej 53** jest przeznaczony dla 50 osób – mieszkańców Tarnowa. Dom Dniennego Pobytu jest formą pomocy w trybie dziennego wsparcia dla osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność, sytuację życiową, warunki rodzinne, mieszkaniowe, materialne i bezradność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb

- życiowych oraz wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Wszystkie osoby korzystające z usług Domu mogą uczestniczyć w różnorodnych formach terapii zajęciowej i rehabilitacji.
- 2) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu B** im. Św. Kingi przy Al. M. B. Fatimskiej 6, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu. Placówka ta ma charakter ośrodka wsparcia dziennego, zapewnia opiekę dzienną, pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych oraz prowadzi zajęcia wspomagające. Dom ma charakter ponadlokalny. Z usług placówki korzysta 60 osób niepełnosprawnych intelektualnie.
  - 3) **Środowiskowy Dom Samopomocy typu A i C „Zielona Przystań”** liczy obecnie 45 miejsc dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym 20 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych typu A oraz 25 miejsc dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych typu C. Dom funkcjonuje w Tarnowie przy ul. Piotra Skargi 29a. Jest prowadzony przez Spółdzielnię Socjalną BioVitaMed. Dom przeznaczony jest dla osób z różnymi postaciami otępienia, demencją starczą, chorobą Alzheimer'a, chorobą Parkinsona, zaburzeniami osobowości i zachowania, zaburzeniami adaptacyjnymi oraz z organiczną zmianą nastrojów. ŚDS zapewnia osobom skierowanym przez MOPS dzienny pobyt, częściową opiekę oraz pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych i poradnictwo psychologiczne. Dla podopiecznych prowadzone są treningi funkcjonowania w codziennym życiu, treningi umiejętności interpersonalnych i społecznych rozwiązywania problemów oraz nauka samodzielności umożliwiającej funkcjonowanie w środowisku.
  - 4) **Subregionalne Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielných**, przy ul. Sanguszków 28A będzie zapewniało usługi opieki zastępczej - wytchnieniowej, umożliwiające czasowe całodobowe przebywanie 15 osób niesamodzielných pod profesjonalną opieką, w przypadku braku możliwości sprawowania opieki przez ich opiekunów. W ośrodku jest również ulokowana wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego, który będzie wypożyczany bezpłatnie. Opiekunowie osób niesamodzielných otrzymają wsparcie w postaci warsztatów, szkoleń, grup wsparcia i indywidualnego poradnictwa. Centrum realizuje projekt pn. „Wsparcie opiekunów nieformalnych osób niesamodzielných w subregionie tarnowskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Realizacja projektu obejmuje okres od 1 października 2018 r. do 30 września 2021 r.
  - 5) **Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej – Zakład Aktywności Zawodowej „Słoneczne Wzgórze”** znajduje się przy ul. Sanguszków 28A. Przedmiotem działalności ZAZ jest prowadzenie hotelu z restauracją w pomieszczeniach w pełni przystosowanych do osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, wzroku i słuchu. ZAZ prowadzi także działalność remontową, wytwórczo-usługową w zakresie oprawy obrazów, wytwarzania wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania, zagospodarowanie zieleni, nasadzeń, pielęgnację parków i ogrodów oraz niespecjalistyczne sprzątanie budynków i obiektów przemysłowych. Jednostka realizuje projekt pn. „Od bierności do aktywności” w Centrum Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej ZAZ „Słoneczne Wzgórze” w ramach Regionalnego Programu

Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Okres realizacji projektu od 2 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2020 r.

6) Warsztaty Terapii Zajęciowej.

W Tarnowie funkcjonują trzy Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone przez:

- 1) Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Klikowska 190, dla 50 uczestników,
- 2) Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Tarnowie ul. Ostrogskich 5b, dla 30 uczestników,
- 3) Fundację Rozwoju, Edukacji, Pracy, Integracji, ul. Hodowlana 6, dla 45 osób.

4.2. Zasoby w obszarze zdrowia.

4.2.1. Opieka zdrowotna.

Świadczenia opieki zdrowotnej dla mieszkańców Tarnowa realizowane są przez publiczne i niepubliczne podmioty lecznicze oraz lekarzy i pielęgniarki, działających w ramach indywidualnych i grupowych praktyk zawodów medycznych. Na terenie Tarnowa funkcjonują dwie placówki lecznictwa zamkniętego: Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza i Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika oraz liczne placówki lecznictwa otwartego zapewniające mieszkańcom opiekę medyczną w zakresie lecznictwa podstawowego i specjalistycznego. W stanach nagłego zagrożenia życia i zdrowia pomoc zabezpiecza Powiatowa Stacja Pogotowia Ratunkowego w Tarnowie. Finansowanie świadczeń gwarantowanych zapewnia Narodowy Fundusz Zdrowia. Gminie Miasta Tarnowa podlegają trzy podmioty lecznicze: Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika, Zespół Przychodni Specjalistycznych Sp. z o.o. oraz Mościckie Centrum Medyczne Sp. z o.o.

Na terenie Tarnowa działa ponad 40 podmiotów leczniczych, prowadzonych w różnych formach i dysponujących zróżnicowanym potencjałem. Z uwagi na zakres i sposób udzielania świadczeń zdrowotnych, wyodrębnić można umownie takie formy opieki, jak: podstawowa opieka zdrowotna, ambulatoryjna opieka specjalistyczna, lecznictwo szpitalne, pielęgniarska opieka długoterminowa oraz ratownictwo medyczne.

4.2.2. Podstawowa opieka zdrowotna.

Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) na terenie miasta Tarnowa opiera się w przeważającej części (ponad 90% populacji mieszkańców) na niepublicznych podmiotach leczniczych, działających głównie w formie spółek prawa handlowego, które zawarły umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. W 2019 r. świadczenia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej finansowane przez NFZ realizuje 27 świadczeniodawców, w tym 13 podmiotów leczniczych, 12 grupowych i indywidualnych praktyk pielęgniarskich oraz 2 podmioty wykonujące świadczenia w zakresie transportu sanitarnego. W ramach podstawowej opieki zdrowotnej każdy ubezpieczony i zdeklarowany pacjent ma prawo wyboru lekarza, pielęgniarki i położnej i przysługują mu bezpłatne świadczenia zdrowotne udzielane przez lekarzy, pielęgniarki i położne podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarki lub higienistki szkolne udzielane w środowisku nauczania i wychowania. Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej mają fundamentalne znaczenie dla ochrony zdrowia rodziny z uwagi na ich powszechność, kompleksowość oraz dostępność. Pacjent korzystający ze świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, to zarówno kobieta ciężarna, jak

i małe dziecko od urodzenia do 6. roku życia, dziecko objęte obowiązkiem szkolnym aż do uzyskania pełnoletniości, lub zakończenia nauki szkolnej, a także osoba w wieku produkcyjnym i w wieku senioralnym.

Lekarz POZ decyduje o diagnostyce, sposobach leczenia, kierowaniu pacjentów do poradni specjalistycznych, do opieki długoterminowej, a także do objęcia leczeniem szpitalnym. Do jego kompetencji należy także wnioskowanie o leczenie uzdrowiskowe, niektóre przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Ponadto realizuje zadania z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia, jest odpowiedzialny za wykonywanie szczepień ochronnych, w tym także szczepień u dzieci młodzieży szkolnej oraz przeprowadzanie profilaktycznych badań lekarskich (bilansów zdrowia). Pacjenci, którzy złożyli pisemne deklaracje wyboru lekarza POZ mają prawo do badania i porady lekarskiej, bezpłatnych badań diagnostycznych niezbędnych do podjęcia właściwej decyzji terapeutycznej (wg listy badań leżących w kompetencjach lekarza POZ), transportu sanitarnego, skierowania w razie uzasadnionej potrzeby na konsultację specjalistyczną lub objęcie leczeniem szpitalnym, skierowania na leczenie rehabilitacyjne, uzdrowiskowe lub do opieki długoterminowej w placówce działającej w oparciu o umowę z NFZ, informacji o innych podmiotach działalności leczniczej działających na podstawie umowy z NFZ, uzyskania orzeczeń i zaświadczeń lekarskich wydawanych na życzenie ubezpieczonego, związanych z dalszym leczeniem, rehabilitacją, niezdolnością do pracy, kontynuowaniem nauki, uczestnictwem uczniów w zorganizowanym wypoczynku, a także zaświadczeń wydawanych dla celów pomocy społecznej lub uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego, profilaktycznych badań lekarskich w określonych grupach wiekowych oraz szczepień ochronnych.

Do świadczeń pielęgniarki POZ ma prawo każdy pacjent, który złożył stosowną deklarację (analogicznie jak w przypadku lekarza POZ). Pacjent ma prawo do tych świadczeń codziennie od poniedziałku do piątku w godz. pomiędzy 8 -18 w pełnym zakresie, natomiast w dni powszednie po godz. 18.00 oraz w soboty, niedziele, święta i dni ustawowo wolne od pracy - w zakresie zapewniającym kontynuację niezbędnych świadczeń wynikających z potrzeby zachowania ciągłości leczenia i pielęgnacji. Świadczenia pielęgniarskie obejmują realizację zleceń lekarskich w miejscu zamieszkania lub pobytu świadczeniobiorcy oraz w gabinecie pielęgniarki POZ, wizyty patronażowe u dzieci w okresie od 3 do 4 miesiąca życia i adekwatnie do potrzeb w 9 miesiącu życia, testy przesiewowe mające na celu monitorowanie stanu zdrowia dzieci do ukończenia 6 roku życia, rozpoznawanie warunków i potrzeb zdrowotnych podopiecznych, rozpoznawanie problemów pielęgnacyjnych, planowanie i realizowanie opieki pielęgnacyjnej, udzielanie pielęgniarskich świadczeń profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych wykonywanych samodzielnie, edukację zdrowotną, profilaktykę chorób i promocję zdrowia.

Położna POZ realizuje w środowisku podopiecznego świadczenia zdrowotne z zakresu pielęgnacyjnej opieki położniczej, ginekologicznej oraz zapewnia ciągłość świadczeń profilaktycznych, pielęgnacyjnych i leczniczych, od poniedziałku do piątku, w godz. pomiędzy 8 - 18. Do świadczeń realizowanych przez położną POZ ma prawo każda kobieta bez względu na wiek, która złożyła deklarację wyboru do danej położnej podstawowej opieki zdrowotnej oraz noworodki i niemowlęta obu płci do ukończenia 2 miesiąca życia. Świadczenia położnej POZ to: realizacja zleceń lekarskich w miejscu zamieszkania lub pobytu świadczeniobiorcy oraz w gabinecie położnej POZ (w szczególności opieka

pielęgnacyjna nad kobietą po operacji ginekologicznej lub onkologiczno-ginekologicznej od momentu wypisu ze szpitala do zagojenia się rany pooperacyjnej, prowadzenie edukacji przedporodowej dla kobiet w ciąży od 21 tygodnia ciąży do rozwiązania, przeprowadzanie wizyt patronażowych do ukończenia 2 miesiąca życia dziecka, opieka nad kobietą w położu, rozpoznawanie warunków i potrzeb zdrowotnych podopiecznych, rozpoznawanie problemów pielęgnacyjnych, planowanie i realizowanie opieki pielęgnacyjnej, udzielanie pielęgniarskich świadczeń profilaktycznych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych wykonywanych samodzielnie, edukacja zdrowotna, profilaktyka chorób i promocja zdrowia.

Pielęgniarka lub higienistka szkolna sprawuje profilaktyczną opiekę zdrowotną nad uczniami danej szkoły w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, z wyłączeniem szkół dla dorosłych. Pielęgniarka szkolna zapewnia dostępność do świadczeń w wymiarze czasu odpowiednim do typu szkoły oraz liczby i charakterystyki uczniów oraz, z uwzględnieniem planu godzin lekcyjnych. Świadczenia są realizowane w znajdującym się na terenie szkoły gabinecie profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, a w sytuacji, gdy na terenie szkoły nie ma takiego gabinetu - w przychodni lub ośrodku zdrowia. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami sprawowana przez pielęgniarkę, higienistkę szkolną obejmuje wykonywanie i interpretowanie testów przesiewowych w poszczególnych grupach wiekowych, kierowanie postępowaniem poprzewiewowym oraz sprawowanie opieki pielęgniarskiej nad uczniami z dodatnimi wynikami testów, czynne poradnictwo dla uczniów z problemami zdrowotnymi, sprawowanie, odpowiednio do typu szkoły czynnej opieki nad uczniami z chorobami przewlekłymi i niepełnosprawnością, w tym realizacja, wyłącznie na podstawie zlecenia lekarskiego i w porozumieniu z lekarzem podstawowej opieki, na którego liście świadczeniobiorców znajduje się uczeń, zabiegów i procedur medycznych koniecznych do wykonania u ucznia w trakcie pobytu w szkole, udzielanie pomocy przedlekarskiej w przypadku nagłych zachorowań, urazów i zatruc, prowadzenie u uczniów szkół podstawowych grupowej profilaktyki fluorkowej, udział w planowaniu, realizacji i ocenie edukacji zdrowotnej oraz doradztwo dla dyrektora szkoły w sprawie warunków bezpieczeństwa uczniów, organizacji posiłków i warunków sanitarnych w szkole.

Świadczenia nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w POZ obejmują świadczenia udzielane w dni powszednie po godzinie 18 do 8 rano dnia następnego i całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy. W ramach wskazanych świadczeń udzielane są porady lekarskie doraźne w warunkach ambulatoryjnych lub w domu chorego w przypadkach zachorowań, z wyłączeniem stanów nagłego zagrożenia zdrowia lub życia, świadczenia pielęgniarskie zlecone przez lekarza, wynikające z udzielonej porady, świadczenia pielęgniarskie realizowane w warunkach ambulatoryjnych lub w domu chorego, zlecone przez lekarzy ubezpieczenia zdrowotnego, wynikające z potrzeby zachowania ciągłości leczenia. Od października 2017 r. na wskutek reorganizacji sposobu udzielania świadczeń całodobowych w POZ, świadczenia te wykonywane są w Tarnowie przez 2 podmioty lecznictwa zamkniętego tj. Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika w Tarnowie oraz Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza w Tarnowie.

4.2.3. Ambulatoryjne leczenie specjalistyczne.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna polega na udzielaniu przez świadczeniodawców świadczeń opieki zdrowotnej osobom, które nie wymagają leczenia w warunkach

całodobowych lub całodziennych. Świadczenia gwarantowane w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS) są udzielane w poradniach specjalistycznych, a w przypadkach wynikających ze stanu zdrowia także w domu chorego, przez lekarza posiadającego odpowiednie kwalifikacje albo przez inną osobę, która ma uprawnienia do udzielania świadczeń specjalistycznych. Świadczenia gwarantowane w zakresie ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego obejmują: porady specjalistyczne, badania diagnostyczne, procedury zabiegowe, ambulatoryjne świadczenia w chemioterapii, inne świadczenia ambulatoryjne oraz świadczenia wykonywane w celu realizacji programów lekowych. Lekarz specjalista może skierować pacjenta na dowolne badanie diagnostyczne wskazane w koszyku gwarantowanych świadczeń wykonywanych w ramach AOS, niezbędne do rozpoznania choroby, postawienia diagnozy i prowadzenia terapii. Badania diagnostyczne, na które kieruje lekarz specjalista w ramach umowy z NFZ są bezpłatne, jeśli pacjent wykona je na podstawie obowiązującego skierowania i w miejscu wskazanym przez lekarza kierującego. Jeśli pacjent objęty stałą opieką specjalistyczną wymaga wykonania badań kontrolnych pozostających w związku z prowadzonym leczeniem, skierowanie na te badania wystawia i pokrywa koszty ich wykonania poradnia specjalistyczna, w której pacjent się leczy. Dotyczy to również poradni specjalistycznej, do której skierowanie nie jest wymagane. Według stanu na 1 lutego 2019 r. NFZ zawarł 28 umów na realizację świadczeń ambulatoryjnej opieki specjalistycznej z 25 podmiotami leczniczymi działającymi na terenie miasta Tarnowa. Największym świadczeniodawcą z zakresu ambulatoryjnego leczenia specjalistycznego w Tarnowie i subregionie jest Zespół Przychodni Specjalistycznych Sp. z o.o. (226.929 porad lekarskich wykonanych w 2018 r.). Innymi znaczącymi podmiotami leczniczymi, które udzielają ambulatoryjne świadczenia specjalistyczne w mieście są Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza, Specjalistyczny Szpital im. Szczeklika, Centrum Medyczne Kol-Med oraz CenterMed Sp. z o. o.

4.2.4. Lecznictwo szpitalne.

Świadczenie szpitalne to wykonywane całą dobę kompleksowe świadczenia zdrowotne. Polegają na diagnozowaniu, leczeniu, pielęgnacji i rehabilitacji, które nie mogą być realizowane w ramach innych stacjonarnych i całodobowych świadczeń zdrowotnych lub ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Ubezpieczony ma prawo do leczenia szpitalnego w każdym szpitalu w Polsce, który podpisał umowę z NFZ. Skierowanie do szpitala wystawia lekarz pierwszego kontaktu lub specjalista działający na podstawie kontraktu z NFZ, a także lekarz przyjmujący w gabinecie prywatnym, jeżeli cel leczenia nie może być osiągnięty przez leczenie ambulatoryjne. Do skierowania lekarz kierujący (rodzinny, specjalista) dołącza wyniki badań, które uzasadniają wstępne rozpoznanie i skierowanie pacjenta na leczenie szpitalne. Skierowanie na leczenie szpitalne zachowuje swoją ważność do czasu realizacji poprzez ustalenie terminu przyjęcia pacjenta. Bez skierowania szpital udziela świadczeń w stanach bezpośredniego zagrożenia życia lub porodu. W przypadkach nagłych, pacjent powinien zgłosić się do najbliższego Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Świadczenia zdrowotne udzielane w ramach opieki szpitalnej realizują w Tarnowie dwa publiczne szpitale: Szpital Wojewódzki im. Św. Łukasza w Tarnowie (dysponujący ponad 700 łózkami) oraz Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika w Tarnowie (dysponujący 409 łózkami).

Szczególną ofertą dla osób starszych i niepełnosprawnych, u których zakończone zostało leczenie na oddziałach szpitalnych a ich stan zdrowia wyklucza powrót do funkcjonowania w środowisku domowym, jest działalność zakładów opiekuńczo-leczniczych, prowadzonych przez Specjalistyczny Szpital im. E. Szczeklika (31 łóżek) oraz Mościckie Centrum Medyczne (81 łóżek, w tym 52 finansowane ze środków publicznych NFZ, 6 łóżek finansowanych w ramach programu „Pomocna Dłoń” oraz 23 łóżka komercyjne).

4.2.5. Pielęgniarska opieka długoterminowa i paliatywna.

Świadczenia opieki paliatywnej i hospicyjnej to wszechstronna, całościowa opieka i leczenie objawowe świadczeniobiorców chorujących na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące, ograniczające życie choroby. Opieka ta jest ukierunkowana na poprawę jakości życia, ma na celu zapobieganie bólowi i innym objawom somatycznym oraz ich uśmierzenie, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych. Jeśli pacjent jest obłożnie chory i nie wymaga pobytu w szpitalu, ale potrzebuje systematycznej opieki pielęgniarskiej w warunkach domowych, może zostać zakwalifikowany do pielęgniarskiej opieki długoterminowej. Świadczenia gwarantowane w ramach opieki paliatywnej i hospicyjnej mogą być realizowane w warunkach: stacjonarnych, ambulatoryjnych oraz w warunkach opieki domowej. Na terenie miasta Tarnowa nie ma podmiotu leczniczego udzielającego stacjonarne świadczenia hospicyjne, a najbliższe stacjonarne ośrodki hospicyjne znajdują się Dąbrowie Tarnowskiej oraz Brzesku. Świadczenia paliatywne realizowane są w Tarnowie w warunkach domowych tj. w hospicjach domowych dla dorosłych lub dla dzieci do ukończenia 18 roku życia i finansowane przez NFZ. W 2019 r. świadczenia w opiece długoterminowej i paliatywnej udzielane są przez 5 podmiotów leczniczych.

Do opieki mogą być zakwalifikowani pacjenci przewlekle chorzy somatycznie i psychosomatycznie oraz psychicznie chorzy z wyłączeniem ostrej fazy choroby psychicznej. Lekarz podstawowej opieki zdrowotnej wystawia stosowne skierowanie określając stan chorego i rodzaj niezbędnej pomocy. Pielęgniarka opieki długoterminowej odwiedza chorego co najmniej 4 razy w tygodniu. W uzasadnionych medycznie przypadkach dostępna jest również w niedzielę, święta i dni wolne od pracy. Chory może liczyć na pomoc w zakresie edukacji zdrowotnej, w tym również członków rodziny, w przygotowaniu do samoopieki i samopielęgnacji, jak również pomoc w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych w zakresie samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym. Czas objęcia chorego tą formą opieki jest uzależniony od stanu zdrowia pacjenta, ocenianego przez pielęgniarkę na koniec każdego miesiąca sprawowania opieki nad pacjentem. Opieka paliatywna i hospicyjna to wszechstronna, całościowa opieka i leczenie objawowe świadczeniobiorców chorujących na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące, ograniczające życie choroby. Opieka ta jest ukierunkowana na poprawę jakości życia, ma na celu zapobieganie bólowi i innym objawom somatycznym oraz ich uśmierzenie, łagodzenie cierpień psychicznych, duchowych i socjalnych. Opieką taką obejmowane są osoby dorosłe oraz dzieci. Świadczenia gwarantowane realizowane w warunkach domowych obejmują świadczenia opieki zdrowotnej udzielane przez lekarzy, świadczenia opieki zdrowotnej udzielane przez pielęgniarki, leczenie bólu zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia, leczenie innych objawów somatycznych, opiekę psychologiczną nad

świadczeniobiorcą i jego rodziną, rehabilitację, zapobieganie powikłaniom oraz badania zlecone przez lekarza zatrudnionego w hospicjum domowym dla dorosłych lub dla dzieci do ukończenia 18. roku życia, ordynację leków i bezpłatne wypożyczanie przez hospicja domowe wyrobów medycznych.

4.2.6. Ratownictwo medyczne.

System ratownictwa medycznego w Polsce jest systemem państwowym, a jego organizacja, funkcjonowanie i finansowanie należy do kompetencji organów administracji rządowej. Jednostkami systemu ratownictwa medycznego są szpitalne oddziały ratunkowe oraz zespoły ratownictwa medycznego. Wezwanie zespołu ratownictwa medycznego powinno mieć miejsce wyłącznie w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub stanach nagłych, mogących prowadzić do istotnego uszczerbku zdrowia. Świadczenia udzielane są przez trzyosobowe specjalistyczne zespoły ratownictwa medycznego, w skład których wchodzi lekarz systemu i pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny oraz dwuosobowe podstawowe zespoły ratownictwa medycznego, w skład których wchodzi pielęgniarka systemu lub ratownik medyczny. Zespoły udzielają świadczeń zdrowotnych w razie wypadku, urazu, porodu, nagłego zachorowania lub nagłego pogorszenia stanu zdrowia, powodujących zagrożenie życia, a także transportują pacjenta do Szpitalnego Oddziału Ratunkowego, Izby Przyjęć lub bezpośrednio do placówki prowadzącej specjalistyczne leczenie. Zespoły ratownictwa medycznego interweniujące w Tarnowie, działają w ramach Powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego. Szczególną formą doraźnej pomocy medycznej jest lotnicze pogotowie ratunkowe, o którego użyciu decyduje dyspozytor medyczny. Szpitalne oddziały ratunkowe udzielają pomocy medycznej osobom w stanie nagłego zagrożenia zdrowia, które są przywożone przez zespoły ratownictwa medycznego lub zgłaszają się same. W części przypadków pacjent po uzyskaniu pomocy w SOR może wrócić do domu, zaś pozostali chorzy po wstępnej diagnostyce i leczeniu są kierowani do oddziałów szpitalnych lub przekazywani do innych placówek specjalistycznych. W Tarnowie Szpitalny Oddział Ratunkowy działa w strukturach Szpitala Wojewódzkiego im. Św. Łukasza.

4.3. Zasoby z obszaru edukacji.

Miasto Tarnów pełni funkcję ponadregionalnego ośrodka edukacji, zawiera większość placówek, o których mówi ustawa o systemie oświaty. Wsparcie rodziny w zakresie edukacji realizowane jest na wielu płaszczyznach. Daje możliwość znalezienia swojego miejsca uczniom zdolnym i słabszym, solidnie przygotowuje do podjęcia dalszej nauki, zabiega o wyrównanie szans edukacyjnych, przedstawia szereg specjalistycznych propozycji dzieciom i młodzieży wymagającym różnych form kształcenia specjalnego. Pomaga ukończyć szkołę i zdobyć zawód uczniom z różnych środowisk. Gmina Miasta Tarnowa w roku szkolnym 2018/2019 jest organem prowadzącym 68 szkół i placówek oświatowych. Wśród szkół prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa wyszczególnia się następujące samodzielne podmioty: 24 przedszkola publiczne, 10 szkół podstawowych, 4 gimnazja, 5 liceów ogólnokształcących, 1 technikum, 16 zespołów szkół, 3 szkoły specjalne i 5 pozostałych placówek. Do placówek wspierających edukację należą: Pałac Młodzieży, Bursa Międzyszkolna, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna.

W tarnowskich szkołach uczy się 19.628 uczniów, a do przedszkoli uczęszcza 3.031 dzieci. Zatrudnionych jest 2.588 nauczycieli. Statystyczny nauczyciel Tarnowa w roku szkolnym 2018/2019 to: nauczyciel wykwalifikowany z wykształceniem wyższym magisterskim, kobieta (77% K, 23% M), średnio z 18-letnim stażem pracy i mający najwyższy stopień awansu zawodowego (jest nauczycielem dyplomowanym).

Placówki oświatowe dysponują obiektami wraz z wyposażeniem, służącymi prowadzeniu działalności edukacyjnej, wychowawczej i opiekuńczej. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych podlega ciągłej modernizacji. Corocznie podejmowane są działania inwestycyjne mające na celu podwyższanie jakości bazy edukacyjnej i dostosowanie do potrzeb dzieci i uczniów niepełnosprawnych.

Z uwagi na rosnącą liczbę dzieci (w wieku 0-6 lat) zdiagnozowanych, a potrzebujących specjalistycznej pomocy działają dwa Zespoły Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka - w Przedszkolu Publicznym Nr 18 przy ul. Westerplatte 10 oraz w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. W 2018 r. udzielono pomocy ponad 100 dzieciom.

Oprócz publicznych przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, których organem prowadzącym jest Gmina Miasta Tarnowa, na terenie miasta działają także 64 szkoły i placówki oświatowe niepubliczne, w tym 19 przedszkoli do których uczęszcza 719 dzieci. W niepublicznych szkołach podstawowych, gimnazjach i ponadgimnazjalnych uczy się 2.014 uczniów. Niepubliczne placówki wsparcia to: dwie poradnie, trzy bursy i młodzieżowy ośrodek socjoterapii.

4.3.1. Pałac Młodzieży w Tarnowie.

Pałac Młodzieży jest placówką pracującą w systemie edukacji narodowej. Jest interdyscyplinarnym centrum oświatowo-kulturalnym dzieci i młodzieży. Specyfika tej placówki to przenikanie i uzupełnianie działalności politechnicznej, artystycznej, naukowej i sportowej, co daje szansę na pełny, nieskrępowany rozwój młodego człowieka. Jest miejscem niekonwencjonalnych przedsięwzięć rozwijających talenty i zainteresowania. Bardzo szeroka formuła programowa Pałacu Młodzieży, otwarcie na dokonujące się zmiany i aktualne potrzeby, powodują, że jest to placówka w pełni żywa i użyteczna. Dzieje się tak, nie tylko za sprawą doświadczonej 65 osobowej kadry nauczycielskiej, lecz również dzięki współpracy wszystkich: rodziców, szkół i zaprzyjaźnionych instytucji. 50-letnia historia placówki jest niezwykle bogata w wydarzenia, osiągnięcia i sukcesy. Wielu znanych dzisiaj ludzi było niegdyś jego uczestnikami. Dzięki kontynuowaniu dobrych tradycji, a także wieloletnich doświadczeń i wciąż nowych pomysłów Pałac Młodzieży jest stale obecny w świadomości Tarnowian.

Placówka jest organizatorem imprez o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. Współpracuje z krajami europejskimi takimi jak: Węgry, Ukraina, Słowacja oraz Niemcy. Z oferty stałej 49 pracowni korzysta przez cały rok szkolny ponad 3.000 dzieci i młodzieży. Natomiast z oferty okazjonalnej np. Ferie z Pałacem Młodzieży, Bezpieczne lato w mieście z Pałacem Młodzieży i innych skorzystało w roku szkolnym 2018/2019 ponad 1.000 dzieci.

4.3.2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (ul. Chyszowska 3).

Jest placówką świadczącą usługi w zakresie: diagnozy i terapii psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej, doradztwa zawodowego, orzecznictwa i wskazywania form kształcenia wspomagających rozwój dzieci i młodzieży, opiniowania. W poradni zatrudniony jest wykwalifikowany zespół składający się z 30 psychologów, pedagogów, logopedów, doradców zawodowych. Wszyscy pracownicy, wykorzystując swoje umiejętności i doświadczenie oferują pomoc zgłaszającym się do poradni dzieciom, uczniom, rodzicom oraz nauczycielom wszystkich tarnowskich przedszkoli i szkół.

Poradnia realizuje szereg przedsięwzięć:

- 1) prowadzi zespół orzekający,
- 2) realizuje program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za Życiem”,
- 3) prowadzi zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju,
- 4) prowadzi grupy wsparcia dla rodziców dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, z mutyzmem wybiórczym, z FAS,
- 5) prowadzi Szkołę Dla Rodziców i Wychowawców – warsztaty psychoedukacyjne.

4.3.3. Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna (ul. Szujskiego 25).

Poradnia specjalizuje się w zakresie psychoterapii dzieci, młodzieży i ich rodzin, profilaktyki zaburzeń zachowania, wsparcia działań szkoły w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, diagnozowania zagrożeń dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałania ich skutkom, promocji zdrowia psychicznego. Zespół nauczycieli poradni stanowią psycholodzy, pedagodzy, logopeda, którzy odbyli całościowy, czteroletni kurs psychoterapii, lub są w trakcie takiego kursu, pracują pod stałą superwizją certyfikowanego superwizora, odbywają staże w innych placówkach, w tym na oddziałach psychiatrycznych, posiadają inne kwalifikacje min. SORE, socjoterapia, terapia TRE, terapia EEG Biofeedback.

Poradnia świadczy usługi kompleksowe (diagnoza, orzecznictwo, psychoterapia indywidualna, terapia rodzinna, rodzicielska, socjoterapia, profilaktyka dla dzieci, rodziców i nauczycieli, psychoedukacja w szkołach, wsparcie szkół w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej).

Oferta poradni jest bezpłatna, skierowana do mieszkańców Tarnowa i uczniów tarnowskich szkół. Całość oferty dostępna jest na stronie www.sppt.tarnow.pl.

4.4. Zasoby z obszaru kultury.

4.4.1. Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliusza Słowackiego w Tarnowie.

Biblioteka jest instytucją kultury Miasta Tarnowa. Posiada zbiory książek, czasopism, audiobooków i innych zbiorów specjalnych, z których poprzez sieć działów i filii korzysta rocznie około 25 tys. osób zarejestrowanych w wypożyczalniach. Rocznie Biblioteka odnotowuje ponad 220 tys. odwiedzin w wypożyczalniach, czytelniach i na spotkaniach. Codziennie z oferty MBP korzysta blisko 800 osób.

Przez cały okres funkcjonowania Biblioteka była wielokrotnie reorganizowana, automatyzowana i komputeryzowana. W filiach i w Czytelni Naukowej w ramach projektu Edunet funkcjonują Telecentra. W drugiej połowie 2013 r. wdrożony został system kompleksowej obsługi procesów bibliotecznych SOWA, który pozwala czytelnikom na

zdalne zarządzanie swoim kontem bibliotecznym. Biblioteka udostępnia również czytniki e-booków oraz „Czytaki”, tj. urządzenia dedykowane osobom z dysfunkcją wzroku do odtwarzania książek mówionych zapisanych w formacie „czytak”. Każdego roku Biblioteka organizuje ponad tysiąc spotkań i wydarzeń literackich, edukacyjnych, artystycznych itp.

4.4.2. Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie.

Jest teatrem dramatycznym, utworzonym w 1945 r. Oprócz wystawiania sztuk teatralnych, Teatr realizuje projekty artystyczne w oparciu o zespół twórców, aktorów, rzemieślników teatralnych, producentów i organizatorów m.in.: liczne koncerty, spotkania, konkursy, warsztaty teatralne oraz wystawy. Spektakle tarnowskiej sceny były prezentowane na licznych festiwalach i przeglądach. W 2018 r. w Teatrze 134 spektakle obejrzało ponad 30 tys. osób.

4.4.3. Biuro Wystaw Artystycznych w Tarnowie.

BWA jest miejską instytucją kultury działającą w obecnym kształcie od 1996 r. Każdego roku Galeria jest organizatorem wystaw i zdarzeń artystycznych realizowanych zarówno we własnej siedzibie, jak i w innych miejscach w Tarnowie, galeriach w Polsce i za granicą. W oparciu o program Galerii, realizowane są zajęcia edukacyjne, przybliżające świat sztuki młodym i dorosłym widzom. W siedzibie BWA – Pałacyku Strzeleckim, znajduje się sala edukacyjna przystosowana dla najmłodszych. Główna sala wystawowa wykorzystywana jest również do organizowania warsztatów dla większych grup, jest także miejscem, gdzie odbywają się wykłady, spotkania autorskie, projekcje filmów – dzięki wyposażeniu w sprzęt multimedialny i nagłośnienie. BWA dysponuje również salą wystawową na Dworcu PKP w Tarnowie, na której prezentowana jest wystawa Małopolskiej Fundacji Muzeum Sztuki Współczesnej. Odbywają się tam wystawy najlepszych dyplomów Instytutu Sztuki PWSZ w Tarnowie i Zespołu Szkół Plastycznych w Tarnowie. Sala wystawowa na Dworcu PKP jest także miejscem, gdzie odbywają się warsztaty, wykłady i spotkania autorskie.

4.4.4. Tarnowskie Centrum Kultury.

Tarnowskie Centrum Kultury powstało w 1992 r. TCK zajmuje się koordynacją działalności kulturalnej, inspirowanie i inicjuje różnorodne kierunki działalności artystycznej w mieście. W strukturach Tarnowskiego Centrum Kultury działa kino „Marzenie”, a od czerwca 2018 r. sprawuje nadzór nad Amfiteatrem Letnim (ul. Kopernika 4). Główne imprezy organizowane przez TCK to: Tarnowska Nagroda Filmowa - Festiwal Wybranych Polskich Filmów Fabularnych (od 1986 r.), a w niej pokazy konkursowe polskich filmów fabularnych, wystawy o tematyce filmowej, koncerty plenerowe muzyki filmowej, spotkania z ludźmi kina oraz m.in.: Scena jazzowa, rockowa, kabaretowa, Akademia filmowa, Pracownia plastyczna E. i W. Pazerów, Pracownia artystyczna i warsztatowa, Galeria fotografii, Edukacja kulturalna, Letni festiwal BYŁ SOBIE BLUES, NOC KABARETOWA, Zaduszki Dżemowe, Rockowe O!plateczki Wojtka Klicha.

W siedzibie TCK przy Rynku 5 znajdują się sale wystawowe, sala koncertowa na 60 osób, pomieszczenia pracowni plastycznej oraz sala koncertowa na 120 osób. W budynku

Kina „Marzenie” przy ul. Staszica 4 znajduje się sala kinowa z 317 miejscami, natomiast w przyziemiu budynku znajdują się pomieszczenia klubu filmowego.

4.4.5. Samorządowe instytucje kultury, podległe Marszałkowi Województwa Małopolskiego.

1) Centrum Sztuki Mościce

Prowadzi działalność kulturalną poprzez: ochronę wielokulturowego dziedzictwa Małopolski, jego kultywowanie, pomnażanie i promocję, inspirowanie aktywnych form udziału w kulturze oraz udostępnianie i popularyzowanie sztuki profesjonalnej, organizowanie stałych form prezentacji dorobku i osiągnięć artystycznych, edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę z uwzględnieniem wychowania patriotycznego i kulturalnego dzieci i młodzieży, działalność wystawienniczą, wydawniczą z zakresu kultury, sztuki i historii regionu. Centrum Sztuki Mościce prowadzi kino „Millenium”.

2) Muzeum Okręgowe w Tarnowie

W swoich zbiorach posiada zabytki kultury i sztuki polskiej i światowej, kolekcje malarstwa, zabytkowych wyrobów ze szkła i porcelany, rękopisy, starodruki, ikonografię i bogaty zbiór ekslibrisów, zabytki archeologiczne, etnograficzne oraz kolekcje historyczne dotyczące wybitnych Polaków, a także kolekcje pokazujące życie mniejszości narodowych.

Muzeum udostępnia swe zbiory w siedzibie przy Rynku 3 oraz oddziałach i filiach: Ratusz, Muzeum Etnograficzne w Tarnowie, Muzeum Zamek w Dębnie, Muzeum Dwór w Dołędze, Muzeum Wincentego Witosa w Wierzchosławicach, Muzeum Pamiątek po Janie Matejce „Koryznówka” w Nowym Wiśniczu, Zagroda Felicji Curyłowej w Zalipiu.

Ponadto Muzeum prowadzi szeroko zakrojoną działalność edukacyjną dla grup szkolnych i przedszkolnych z wykorzystaniem stałych ekspozycji oraz zgromadzonych zbiorów. Szczególną formą zajęć są lekcje integracyjne dla dzieci romskich z całej Polski.

4.5. Zasoby z obszaru sportu.

Na terenie Tarnowa znajduje się wiele obiektów sportowych oraz rekreacyjnych, które mogą zostać wykorzystane do realizacji zadań na rzecz rodzin, w szczególności zadań mających na celu zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, a także zapewnienie im bezpiecznego i ciekawego wypoczynku w okresie ferii zimowych i wakacji. Część spośród tych obiektów należy do Gminy Miasta Tarnowa i funkcjonuje w ramach Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, Pałacu Młodzieży lub też należy do tarnowskich szkół. Najważniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne, których właścicielem jest Gmina Miasta Tarnowa przedstawiono poniżej.

4.5.1. Miejskie obiekty sportowe.

1. Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji:

- 1) Park Wodny ul. Piłsudskiego 30 - obiekt całoroczny, sporty pływackie, nauka pływania, rekreacja w wodzie.
- 2) Hala Sportowo-Widowiskowa ul. Krupnicza 8A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny, sporty halowe, rekreacja, widowiska sportowe i kulturalne.

- 3) Pływalnia Letnia Al. Tarnowskich 1 - obiekt rekreacyjny, sezonowy, sporty pływackie, rekreacja w wodzie.
  - 4) Tereny Rekreacyjne z lodowiskiem ul. Wojska Polskiego 14 i boiskiem do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy - obiekt rekreacyjny, wielofunkcyjny: futsal, łyżwiarstwo rekreacyjne, koszykówka, piłka siatkowa, piłka nożna.
  - 5) Hala sportowa Jaskółka ul. Traugutta 3A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny, sporty halowe, rekreacja, widowiska sportowe i kulturalne, targi. Obiekt w trakcie przebudowy i modernizacji. Planowane zakończenie prac przewidziane jest na rok 2019.
  - 6) Miejski Dom Sportu ul. Traugutta 5A - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny: sporty pływackie, pływanie rekreacyjne, nauka pływania, sporty halowe piłka siatkowa, koszykówka, gimnastyka. Obiekt został przebudowany w 2015 r.
  - 7) Pływalnia Letnia ul. Traugutta 5A - obiekt rekreacyjny, sezonowy, sporty pływackie, rekreacja w wodzie.
  - 8) Stadion piłkarsko - lekkoatletyczny ul. Traugutta - obiekt sezonowy, wielofunkcyjny piłka nożna, lekka atletyka. Obiekt przeznaczony do modernizacji i przebudowy.
  - 9) Stadion piłkarsko-lekkoatletyczny ul. Piłsudskiego 32 - obiekt całoroczny, wielofunkcyjny: lekka atletyka, piłka nożna, sztuki walki, rekreacja, sporty siłowe – zmodernizowany w latach 2016-2017.
  - 10) Lodowisko sztucznie mrożone ul. Traugutta 3A - obiekt sezonowy, łyżwiarstwo rekreacyjne.
  - 11) Park Biegowy „Marcinka” – trasy rowerowo-biegowe.
2. Pałac Młodzieży:
    - 1) Hala Sportowo-Widowiskowa ul. Gunniska 28 – zmodernizowana.
    - 2) Boisko wielofunkcyjne przy Pałacu Młodzieży - przeznaczone do gry w koszykówkę, piłkę ręczną i piłkę siatkową.
  3. Szkolne, miejskie obiekty sportowe - na terenie miasta Tarnowa znajduje się 27 obiektów sportowych należących do szkół.

4.5.2. Inne obiekty sportowe.

1. MKS Tarnovia, ul. Bandrowskiego 9 - hala sportowa, dwa boiska do piłki nożnej oraz sala do tenisa stołowego.
2. KS Metal, ul. Warsztatowa 2 - dwa pełnowymiarowe boiska do piłki nożnej.
3. Tarnowski Klub Strzelecki Ligi Obrony Kraju, ul. Krzyska 17 - 3 strzelnice sportowe.
4. Uczniowski Klub Sportowy A.C.T. Sport, ul. Wojska Polskiego 12 - tenisowa hala sportowa z zapleczem.
5. KS Iskra Krzyż, ul. Krzyska 116 - stadion główny i boisko boczne.

5. Działania realizowane przez Gminę Miasta Tarnowa na rzecz wspierania rodzin.

5.1. Projekty socjalne realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

- 1) Warsztaty edukacyjne dla rodziców „Wychowanie bez klapsa” - zajęcia adresowane do rodziców - klientów Ośrodka niewydolnych wychowawczo oraz zagrożonych

- problemem przemocy w rodzinie. Celem głównym projektu było poszerzenie kompetencji rodzicielskich.
- 2) „Trening budżetowy” - dla osób nieumiejąco gospodarujących domowym budżetem - zajęcia skierowane do osób, które miały problemy z racjonalnym gospodarowaniem budżetem domowym. Celem treningu było nabycie i doskonalenie przez klientów, umiejętności prawidłowego radzenia sobie z domowymi finansami.
  - 3) „Grupa wsparcia dla rodziców” - projekt socjalny adresowany do rodziców, korzystających ze wsparcia Ośrodka. Celem głównym projektu było wsparcie rodziców poprzez ich aktywizację społeczną i integrację.
  - 4) „Intensywna praca asystenta rodziny z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych”. Celem głównym projektu była poprawa kompetencji rodzicielskich pozwalających na powrót dziecka do rodziny naturalnej lub pozostanie w niej. W 2018 r. w ramach projektu prowadzona była praca z 61 rodzinami dysfunkcyjnymi w oparciu o kontrakt socjalny.
  - 5) „Wiem więcej-pomagam świadomie” - celem głównym projektu była zmiana postaw młodzieży szkolnej z terenu Miasta Tarnowa wobec osób niepełnosprawnych, jak również poszerzenie wiedzy na temat niepełnosprawności, wypracowania pozytywnych wzorców zachowań, rozbudzenie empatii, poznanie trudności życia codziennego osób niepełnosprawnych oraz sposób ich postrzegania.
  - 6) Grupa wsparcia dla rodziców dzieci z niepełnosprawnością lub mających trudności z adaptacją (Per Aspera ad Astra). Celem głównym projektu było wsparcie rodziców w procesie wychowania, edukacji, rehabilitacji i leczenia dzieci z niepełnosprawnością lub trudnościami adaptacyjnymi oraz deficytami ogólnorozwojowymi. Adresatami projektu byli rodzice dzieci niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego, dzieci z trudnościami adaptacyjnymi oraz wymagające wsparcia ogólnorozwojowego.
  - 7) „Użytki w ciąży – Fakty i mity”- celem głównym projektu była edukacja na temat szkodliwości wszelkiego rodzaju używek stosowanych w okresie planowania zajścia w ciążę oraz w okresie ciąży.
  - 8) Miejski Ośrodek Pomocy zorganizował VII edycję Kampanii „Biała Wstążka”. Kampania pomaga osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, a także wszystkim, którzy stosują agresję wobec swoich najbliższych. W ramach kampanii zorganizowane zostały liczne wydarzenia, w tym warsztaty psychologiczne, dyżury prawnika, psychologa i pedagoga, a także kierowane przede wszystkim do młodzieży akcje profilaktyczne. Partnerami kampanii były organizacje pozarządowe, a projekt współfinansowany był z budżetu Miasta Tarnowa.
  - 9) Grupa psychoedukacyjna dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Celem głównym projektu była edukacja osób stosujących przemoc w zakresie autodiagnozy, kontrolowania emocji oraz korekta zachowań przemocowych.
  - 10) Grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Celem głównym projektu było wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, poczucia sprawstwa prowadzące do lepszego funkcjonowania w środowisku.

11) W ramach Mikołajkowej Akcji „Wszystkie dzieci są kochane”, 152 dzieci z ubogich rodzin zostało obdarowanych prezentami. Organizatorem akcji było Towarzystwo Powszechnej Pomocy „SERCE” w Tarnowie, Samorządem Uczniowskim III LO w Tarnowie.

5.2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Zespół ma za zadanie diagnozować problem przemocy w rodzinach. Został powołany przez Prezydenta Miasta Tarnowa na mocy art. 9a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W jego pracach biorą udział przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Urzędu Miasta Tarnowa, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Straży Miejskiej, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład tego zespołu wchodzi także kuratorzy sądowi, prokurator oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. Obsługę administracyjno techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zapewnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie.

Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań prac przedstawicieli podmiotów, którzy wchodzi w skład zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- nadzór nad realizacją na terenie miasta Tarnowa, Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
- nadzór nad realizacją „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miasta Tarnowa na lata 2016- 2020”,
- prowadzenie spotkań informacyjno – edukacyjnych z mieszkańcami miasta,
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, na rzecz pomocy ofiarom przemocy i przeciwdziałania temu zjawisku,
- opracowanie dokumentacji pracy Zespołu oraz grup roboczych,
- konsultacje indywidualnych przypadków zgłaszanych przez grupy robocze; pomoc w diagnozie, budowaniu planu pomocy,
- gromadzenie danych przekazywanych przez grupy robocze, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- bieżący monitoring realizacji zadań zawartych w Programie.

5.3. Prowadzenie działalności profilaktycznej.

W celu zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a także ograniczenia szkód społecznych i zdrowotnych wynikających ze stosowania środków psychoaktywnych podejmowane są przez Urząd Miasta Tarnowa działania profilaktyczne w ramach realizacji zadań *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa* skierowane do mieszkańców Miasta Tarnowa, w szczególności dzieci i młodzieży. Działania te finansowane są ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

By działania te były odpowiednio dobrane, co dwa lata Urząd zleca wybranej firmie zewnętrznej przeprowadzenie badań, których celem jest poznanie problemów i zagrożeń społecznych występujących na terenie miasta Tarnowa wśród różnych grup wiekowych w zakresie alkoholizmu, narkomanii, przemocy i agresji oraz ujęcie ich wraz z wnioskami w materiale zbiorczym. W 2018 r. firma zewnętrzna w ramach zlecenia przeprowadziła wyżej wymienione badania wśród 1.144 mieszkańców Miasta Tarnowa, które zostały ujęte w „Diagnozie lokalnych problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa”⁶.

W swych działaniach Urząd dąży do zakupu programów i szkoleń wyposażających ucznia w podstawowe kompetencje społeczne i emocjonalne. Przygotowujących do samodzielnego radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wzmacniających odporność na stres, kształtujących pozytywne nastawienie do życia, uczących optymizmu, życzliwości i współpracy, a także sposobów rozwijania wytrwałości, wiary w siebie i odporności. Natomiast szkolenia dla osób dorosłych mają przede wszystkim dostarczać podstawowej wiedzy na temat substancji psychoaktywnych i rzeczywistych zagrożeń, jakie wywołują oraz wskazywać możliwości redukcji czynników ryzyka i wzmacniania czynników chroniących w relacjach rodzinnych i środowiskowych.

W 2018 r. w ramach podjętych działań Urząd Miasta zorganizował i sfinansował programy i szkolenia profilaktyczne dla łącznie 9.915 odbiorców, w tym uczniów, ich rodziców i nauczycieli oraz różnych grup społecznych zatrudnionych w jednostkach działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie. Łączna kwota przeznaczona na wyżej wymienione działania wyniosła 83.563 zł.

W kolejnych latach działania profilaktyczne będą nadal kontynuowane.

5.4. Karta Tarnowskiej Rodziny.

Program „Karta Tarnowskiej Rodziny” jest elementem polityki prorodzinnej realizowanej przez GMT, adresowany do tarnowskich rodzin wielodzietnych, posiadających troje lub więcej dzieci bez względu na wysokość dochodów.

W ramach Programu, wydawana jest Karta Tarnowskiej Rodziny (hologram na dany rok naklejony na Tarnowskiej Karcie Miejskiej) uprawniająca do korzystania z systemu ulg i zniżek. Osoby posiadające Kartę Tarnowskiej Rodziny mogą korzystać z ulg proponowanych przez jednostki miejskie: przejazdów komunikacją miejską, korzystania z basenów, obiektów sportowych i lodowisk, udziału w spektaklach rodzinnych w Tarnowskim Teatrze, w wystawach w muzeach i Galerii Miejskiej, korzystania z Internetu w filiach Miejskiej Biblioteki Publicznej. Pozostałe ulgi na usługi lub zakupy świadczone są przez różne firmy komercyjne z terenu Tarnowa i innych rejonów Polski. W roku ubiegłym z programem „Karta Tarnowskiej Rodziny” współpracowało 91 partnerów.

W 2018 r. beneficjentami programu „Karta Tarnowskiej Rodziny” zostało 1.078 rodzin (4.941 osób). Rodziny wielodzietne najczęściej korzystały ze zniżek oferowanych przez komunikację miejską, dofinansowania GMT do przejazdów, które wyniosło w 2018 r. 401.659 zł (z ulgowej komunikacji miejskiej skorzystało łącznie 26.672 osoby z rodzin wielodzietnych; w formie biletów okresowych – 5.537 osób). Z kolei dofinansowanie Miasta

---

⁶ Opracowanie jest dostępne na stronie internetowej miasta Tarnowa: <http://www.tarnow.pl/Dla-mieszkanow/Polityka-spoleczna-i-zdrowie/Pomoc-spoleczna/Inne/Pomoc-uzaleznionym-i-wspoluzaleznionym-od-alkoholu-i-narkotykow-oraz-profilaktyka>

do wypoczynku i rekreacji dla 20.070 osób posiadających Kartę i korzystających z obiektów sportowych (pływalni, a w okresie zimowym ze sztucznego lodowiska) Tarnowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji wyniosło ponad 120.220 zł. Kwota zwolnienia z opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi wyniosła 152.581 zł. Dofinansowanie do sprzedaży biletów w Teatrze im. Ludwika Solskiego w Tarnowie wyniosło 1.950 zł.

Łącznie w 2018 r. z budżetu GMT udzielono ulg osobom z rodzin wielodzietnych w łącznej wysokości 676.410 zł.

5.5. Karta Dużej Rodziny.

Od czerwca 2014 r. rodziny wielodzietne, na mocy rządowego programu, mogą starać się o uzyskanie Karty Dużej Rodziny o zasięgu ogólnopolskim. Karta ta oferuje otwarty katalog uprawnień oraz zniżek a jej posiadacze mogą korzystać m.in. z oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. W 2018 r. w Tarnowie wydano 959 kart dla 427 rodzin.

Od 2018 r. Karta Dużej Rodziny została dostosowana do najnowszych rozwiązań technologii cyfrowej i jest dostępna w formie aplikacji do pobrania na urządzeniach mobilnych.

Z dniem 1 lutego 2016 r. na podstawie uchwały Nr XIX/196/2015 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 grudnia 2015 r. zmieniającej uchwałę w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości tej opłaty i ustalenia stawek opłaty za pojemniki oraz na podstawie art. 6k ust. 4 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁷, rodziny wielodzietne, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny lub spełniające warunki posiadania tej karty mogą ubiegać się o zwolnienie z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w części ½ opłat od każdego członka rodziny zamieszkałego na nieruchomości spełniającego te warunki. W 2018 r. z możliwości częściowego zwolnienia skorzystało 2.887 osób.

5.6. Program Rodzina 500+.

Program „Rodzina 500+”, został wprowadzony ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci⁸. Program zakłada, że świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na drugie i kolejne dziecko otrzyma każda rodzina, bez względu na dochody.

W przypadku rodzin z jednym dzieckiem niezbędne jest spełnienie kryterium dochodowego 800 zł na osobę w rodzinie lub 1.200 zł w przypadku dzieci z niepełnosprawnością. Świadczenie wypłacane jest do ukończenia przez dziecko 18 lat. Według założeń Programu, świadczenie wychowawcze otrzymują rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni dziecka. W Tarnowie Program Rodzina 500 + realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2018 r. wypłacono 105.906 świadczeń wychowawczych na 9.560 dzieci, natomiast wsparciem zostało objętych 6.798 rodzin, w tym 3.369 rodzin otrzymało pomoc na pierwsze dziecko.

---

⁷ Dz. U. z 2018 r. poz. 1454 z późn. zm.

⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 2134.

5.7. Program „Dobry Start”.

W 2018 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”⁹. Celem świadczenia „Dobry start” 300+ jest wsparcie rodzin z dziećmi w ponoszeniu wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wsparcie to polega na przyznaniu raz w roku świadczenia w wysokości 300 zł na każde dziecko w wieku szkolnym, niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę. Program „Dobry start” realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

W 2018 r. wpłynęło 7.887 wniosków w sprawie świadczenia „Dobry start”. Tą formą pomocy objęto 10.582 dzieci.

5.8. Poradnictwo specjalistyczne i prawne.

Gmina Miasta Tarnowa świadczy usługi poradnictwa specjalistycznego i prawnego na rzecz rodzin. Działanie to jest realizowane przez jednostki organizacyjne GMT oraz zlecane w trybie otwartych konkursów ofert dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

1) Miejski Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (budynek Urzędu Miasta Tarnowa, ul. Goldhammera 3, pokój 213).

Dyżurujący w Punkcie specjaliści z zakresu terapii uzależnień i prawa oferują mieszkańcom miasta następujące formy pomocy:

- udzielają porad w zakresie uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- świadczą pomoc prawną z zakresu prawa rodzinnego, karnego, komorniczego, prawa pracy, udzielają pomocy w przygotowaniu pism procesowych,
- świadczą pomoc terapeutyczną i udzielają wsparcia po zakończonym leczeniu odwykowym, wskazują placówki, w których można podjąć leczenie.

Punkt jest finansowany ze środków Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

2) Prowadzenie punktu konsultacyjnego i telefonu zaufania (Pl. Katedralny 6).

Zadanie to jest realizowane przez organizację pozarządową. W ramach zadania można uzyskać porady psychologa, pedagoga, lekarza, prawnika, duszpasterza, mediatora, doradcy ds. społecznych oraz ds. rodziny. W 2019 r. planuje się rozszerzyć zadanie o udzielanie pomocy i wsparcia, w tym psychologicznego osobom z wykorzystaniem nowoczesnych środków komunikowania się.

3) Poradnictwo świadczone przez TOKIWOP (ul. Szarych Szeregów 1).

W Ośrodku klienci przyjmowani są bez skierowania, bezpłatnie. Można w nim uzyskać porady psychologa, socjologa, pedagoga, prawnika, pracownika socjalnego, a także terapeuty. Do Ośrodka mogą zgłaszać się osoby dotknięte sytuacjami traumatycznymi, w tym w szczególności dotknięte przemocą.

---

⁹ Dz. U. z 2018 r., poz.1061.

Ośrodek realizuje zajęcia warsztatowe dla uczniów tarnowskich szkół z zakresu zapobiegania zachowaniom ryzykownym. Przeprowadzane są pogadanki profilaktyczno-informacyjne dla rodziców z zakresu diagnozowania i zapobiegania zachowaniom ryzykownym oraz konsultacje dla mieszkańców Tarnowa – rodziców/opiekunów dzieci i młodzieży podejmujących zachowania ryzykowne – w tym sięgających po alkohol i inne substancje psychoaktywne.

4) Poradnictwo specjalistyczne świadczone przez MOPS w Tarnowie.

Z poradnictwa specjalistycznego mogą skorzystać klienci MOPS, bez względu na rodzaj i formę udzielanej pomocy (w tym osoby objęte wyłącznie pracą socjalną) oraz osoby zainteresowane rodzinną pieczę zastępczą. Poradnictwo świadczy:

1. Radca prawny udziela m.in. porad prawnych oraz wyjaśnień w zakresie stosowania prawa.
2. Psycholog w Dziale ds. Pieczy Zastępczej m.in.:
  - a) prowadzi poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
  - b) prowadzi działalność diagnostyczno-konsultacyjną,
  - c) przeprowadza badania psychologiczne oraz analizy dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
  - d) zapewniania rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
3. Psycholog w Dziale Specjalistycznej Pomocy Środowiskowej zapewnia pomoc i poradnictwo psychologiczne dla klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ośrodku i środowisku zamieszkania.
4. Pedagog w Dziale ds. Pieczy Zastępczej m.in.:
  - a) prowadzi poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
  - b) przeprowadza badania pedagogiczne oraz analizy, dotyczące kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
  - c) zapewnia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.
5. Doradca ds. osób niepełnosprawnych udziela:
  - a) informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych,
  - b) informacji dotyczących warunków, jakie należy spełniać by móc ubiegać się o dofinansowanie ze środków PFRON,
  - c) informacji dotyczących procedur składania wniosków o dofinansowanie oraz dokumentów jakie należy dołączyć do wniosku,
  - d) prowadzi poradnictwo i doradztwo na rzecz osób niepełnosprawnych w Ośrodku i środowisku zamieszkania,
  - e) pobudza społeczną aktywność na rzecz osób niepełnosprawnych,

- f) zbiera informacje dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych, diagnozuje ich potrzeby,
- g) współpracuje z organizacjami pozarządowymi zrzeszającymi osoby niepełnosprawne oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych,
- h) utrzymuje kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

5) Nieodpłatna pomoc prawna.

Od stycznia 2016 r. na terenie całej Polski działa system nieodpłatnej pomocy prawnej organizowany na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej¹⁰. Ustawa ta od 1 stycznia 2019 r. znacznie poszerzyła krąg podmiotów mogących otrzymać darmową pomoc prawną. Obecnie może z niej skorzystać każda osoba, która złoży pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Spowodowało to zwiększenie korzystania z tej formy pomocy. Rozszerzono również zakres przedmiotowy, wprowadzając nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz prowadzenie mediacji (od 2020 r.). Ustawowo wprowadzono również wcześniejsze uzgadnianie terminu nieodpłatnej porady (telefonicznie lub osobiście w Wydziale Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Tarnowa).

W Tarnowie nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest w czterech punktach i dwóch filiach, łącznie w sześciu miejscach, gdzie porad prawnych udzielają radcy prawni i adwokaci wyznaczeni zgodnie z ww. ustawą przez Radę Okręgową Izby Radców Prawnych oraz Okręgową Radę Adwokacką w Krakowie. Dwa punkty mieszczą się w budynku Urzędu Miasta Tarnowa, przy ul. Nowej 4, natomiast kolejne dwa w siedzibach Rad Osiedli: Westerplatte i Grabówka, z filiami w Mościcach i Krzyżu.

Uprawnieni mogą uzyskać informacje w zakresie prawa pracy, prawa cywilnego, prawa rodzinnego, prawa karnego, prawa administracyjnego, prawa ubezpieczeń społecznych, przygotowania do rozpoczęcia działalności gospodarczej oraz prawa podatkowego z wyłączeniem spraw podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Pomoc nie obejmuje natomiast spraw związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, z wyjątkiem przygotowywania do rozpoczęcia tej działalności.

Aktualne informacje <http://tarnow.pl/Dla-mieszkancow/Urząd-Miasta/Nieodpłatna-pomoc-prawna>.

- 6) Dla rodziny, dzieci i młodzieży prowadzone jest poradnictwo** świadczone przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną (4.3.2.) oraz Specjalistyczną Poradnię Profilaktyczno-Terapeutyczną (4.3.3.).

---

¹⁰ Dz. U. z 2019 r., poz. 294.

5.9. Zadania realizowane w obszarze polityki społecznej.

Tabela nr 7. Zadania publiczne realizowane na rzecz rodzin lub ich członków, w szczególności będących w trudnej sytuacji życiowej

Lp.	Nazwa zadania	Przedmiot zadania	Okres realizacji
1.	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	Prowadzenie 3 placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej dla łącznie 230 dzieci z terenu Miasta Tarnowa, w tym organizowanie zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych oraz realizowanie indywidualnego programu korekcyjnego, programu psychokorekcyjnego lub psychoprofilaktycznego, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.	2019-2020 zawarta umowa
2.	Dożywianie uprawnionych klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie w formie posiłków gorących jednodaniowych	Przygotowanie i wydawanie jednego gorącego posiłku dziennie lub suchego prowiantu klientom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tarnowie na podstawie decyzji administracyjnej.	2019 – 2020 zawarta umowa
3.	Organizacja dystrybucji artykułów żywnościowych dla mieszkańców Tarnowa oraz organizacji pozarządowych działających na ich rzecz	Nieodpłatne przekazywanie produktów i gotowych artykułów spożywczych dla tarnowskich organizacji pozarządowych lub dla najuboższych mieszkańców Tarnowa oraz zapewnienie odpowiedniego transportu, magazynowania i sortowania żywności. W ramach zadania realizowany jest Program Pomocy Żywnościowej FEAD na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.	2019*
5.	Organizacja kolonii socjoterapeutycznej dla dzieci pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych, w których występuje uzależnienie od alkoholu	Zorganizowanie na terenie Polski kolonii socjoterapeutycznej dla minimum 20 dzieci – uczniów szkół podstawowych, trwającej minimum 10 dni.	2019*
6.	Organizacja półkolonii profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	Organizacja 2 półkolonii po ok. 20 dzieci z programem profilaktycznym oraz zajęciami kulturalno-oświatowymi, sportowymi, turystycznymi oraz 2 posiłkami.	2019*
7.	Prowadzenie na terenie GMT 3 mieszkań chronionych dla niepełnosprawnych intelektualnie kobiet, mężczyzn i osób usamodzielnianych, łącznie dla 11 osób	Placówki zapewniły mieszkańcom usługi opiekuńcze i bytowe dostosowane do indywidualnych potrzeb oraz możliwości każdego mieszkańca, umożliwiono naukę i trening codziennych czynności związanych z normalnym, codziennym funkcjonowaniem oraz nabycie umiejętności radzenia sobie z trudnościami, rozwijano umiejętności niezbędne do samodzielnego życia.	2019-2020 zawarta umowa

Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019-2021

8.	Organizacja kampanii profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i innym uzależnieniom	Organizacja kampanii profilaktyczno-edukacyjnych mających na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych przez alkohol i narkotyki, ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy. Kampanie skierowane do dzieci i młodzieży, także do każdego mieszkańca Tarnowa.	2019*
9.	Prowadzenie psychoedukacji i profilaktyki oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem nowoczesnych środków w komunikowaniu się	Prowadzenie punktu konsultacyjnego i telefonu zaufania udzielanie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, prozdrowotnego dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej	2019*

Źródło: Referat Polityki Społecznej w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

* planuje się realizację zadań również w 2020 i 2021 roku

Wyżej wymienione zadania będą realizowane przez organizacje pozarządowe lub podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w trybie otwartego konkursu ofert lub w trybie pozakonkursowym „małego grantu”.

Na realizację wszystkich zadań publicznych z obszaru polityki społecznej na 2019 r. zaplanowano kwotę 10.752 tys. zł w tym 6.596 tys. zł z budżetu Gminy Miasta Tarnowa.

5.10. Zadania realizowane w obszarze zdrowia.

Zdrowie należy do najważniejszych wartości społecznych i odgrywa bardzo ważną rolę w życiu każdego człowieka, rodziny i społeczności. Stanowi podstawę do osiągnięcia celów życiowych, realizacji zamierzeń, pragnień, ambicji. Jest zatem jednym z podstawowych zasobów społecznych i ekonomicznych, ponieważ zdrowe społeczeństwo jest zdolne do tworzenia dóbr materialnych i kulturowych oraz do osiągnięcia odpowiedniego rozwoju i poziomu jakości życia. Do najistotniejszych celów polityki zdrowotnej należy podejmowanie działań wspierających stan zdrowia wszystkich obywateli, przez zmniejszanie nierówności zdrowotnych, wzmacnianie zdrowia publicznego i zapewnianie systemów ochrony zdrowia zorientowanych na pacjenta. Ekonomia profilaktyki chorób wskazuje na możliwość ograniczenia kosztów opieki zdrowotnej pod warunkiem, że jednocześnie podejmowane są działania skierowane na promocję zdrowia i profilaktykę chorób prowadzone w sposób systematyczny.

Do działań niwelujących nierówności w zdrowiu oraz wzmacniających działania sektora ochrony zdrowia należy między innymi podejmowanie skutecznych interwencji zdrowotnych, społecznych i środowiskowych. Interwencje zdrowotne mają na celu poprawę zdrowia społeczeństwa przez ukierunkowanie działań na promocję zdrowia i profilaktykę chorób oraz realizację wysokiej jakości i efektywności świadczeń zdrowotnych. Ważna rola w tym obszarze przypisana jest samorządowi terytorialnemu.

Miasto Tarnów od 2000 r. realizuje programy promocji zdrowia i profilaktyki chorób skierowane do różnych grup populacyjnych, które stanowią uzupełnienie dla świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych. Szczególnie ważną inicjatywą z punktu widzenia rodziny jest realizacja programów obejmujących swymi działaniami dzieci i młodzież, zarówno w zdrowiu jak i w chorobie lub niepełnosprawności. Poniżej w tabeli nr 8 wyszczególnione zostały programy realizowane i planowane do realizacji, skierowane do tej grupy populacyjnej.

Tabela nr 8. Programy polityki zdrowotnej oraz zadania z zakresu zdrowia publicznego skierowane do dzieci i młodzieży - wdrażane przez Miasto Tarnów

Lp.	Nazwa programu	Przedmiot programu	Okres realizacji
1.	„Program zdrowotny dotyczący profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce”	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko pneumokokom u dzieci do 3 roku życia, zamieszkałych w Tarnowie	2019 - 2020
2.	„Program zdrowotny profilaktyki zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) w Małopolsce”	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) w populacji 13 – letnich dziewcząt	2019 - 2020
3.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym - rehabilitacja oraz aktywizacja społeczna dzieci i młodzieży z mózgowym porażeniem dziecięcym”	Prowadzenie specjalistycznej rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego, w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej	2006 - 2021
4.	„Terapia i aktywizacja ruchowa w wodzie wspomagająca sprawność psychofizyczną osób z niepełnosprawnością narządu ruchu, skierowana do dzieci i dorosłych”	Prowadzenie działań aktywizujących i terapeutycznych w środowisku wodnym (na basenie), polegających na rehabilitacji i wspomaganiu aktywności fizycznej dzieci i osób dorosłych z ograniczoną (umiarkowanie lub znacznie) sprawnością narządu ruchu	2018 - 2021
5.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym z niedorozwojem umysłowym – terapia i rehabilitacja dzieci z zespołem Downa i niepełnosprawnościami sprzężonymi”	Prowadzenie specjalistycznej, rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji ośrodkowego układu nerwowego, w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej	2015 - 2021
6.	„Diagnoza, terapia oraz rehabilitacja dzieci i młodzieży przewlekle chorych, niepełnosprawnych, w tym	Prowadzenie specjalistycznej, rehabilitacji u dzieci niepełnosprawnych z powodu wad	2006 - 2021

Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019-2021

	z niedorozwojem umysłowym - rehabilitacja dzieci i młodzieży z wadą słuchu oraz terapia sensoryczna”	słuchu lub zaburzeń sensorycznych w zakresie rewalidacji psychoruchowej, logopedycznej, pedagogicznej i terapii psychologicznej	
7.	„Prowadzenie edukacji i kształtowanie zachowań prozdrowotnych u dzieci i rodziców w zakresie zdrowia jamy ustnej”	Przeprowadzenie zaplanowanej kampanii edukacyjnej w zakresie zdrowia jamy ustnej, z uwzględnieniem prawidłowych zachowań higienicznych i prawidłowych zachowań żywieniowych u dzieci. Dostarczenie profesjonalnej wiedzy oraz pomoc rodzicom w kształtowaniu odpowiednich nawyków higienicznych i żywieniowych u dzieci	2018 - 2021

Źródło: Referat Zdrowia w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

Ponadto na lata 2020-2021 planowana jest realizacja „Programu profilaktyki zakażeń meningokokowych u dzieci”. Program opracowany będzie na zlecenie Województwa Małopolskiego, a jego wykonanie ma nastąpić we współpracy z powiatami. Miasto Tarnów realizuje również programy skierowane do osób dorosłych w wieku produkcyjnym oraz do seniorów. Poniżej w tabeli nr 9 wyszczególniono programy wieloletnie, realizowane od 2006 r. oraz planowane do realizacji w latach 2019-2021.

Tabela nr 9. Programy polityki zdrowotnej i zadania z zakresu zdrowia publicznego skierowane do osób dorosłych - wdrażane przez Miasto Tarnów

Lp.	Nazwa programu	Przedmiot programu	Okres realizacji
1.	„Program szczepień ochronnych przeciwko grypie w populacji kobiet i mężczyzn powyżej 65. roku życia”	Wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko grypie sezonowej ze szczególnym uwzględnieniem podopiecznych MOPS, pensjonariuszy DPS	2006 - 2021
2.	„Program wykrywania zakażeń HCV w populacji szczególnego ryzyka na terenie miasta Tarnowa”	Prowadzenie przesiewowych badań laboratoryjnych w grupach ryzyka szczególnego narażenia na zakażenia wirusem HCV (zapalenia wątroby typu C)	2016 - 2019
3.	„Ograniczanie negatywnych skutków przewlekłych chorób narządu ruchu, lub powodujących dysfunkcję narządu ruchu - rehabilitacja (domowa) osób obłożnie chorych na stwardnienie rozsiane i reumatoidalne zapalenie stawów oraz inne przewlekłe schorzenia narządu ruchu”	Prowadzenie rehabilitacji ogólnoustrojowej u pacjentów ciężko i przewlekle chorych, nie chodzących lub ze znacznie ograniczoną możliwością poruszania się	2006 - 2021

Program Wspierania Rodziny dla Miasta Tarnowa na lata 2019-2021

4.	„Ograniczanie negatywnych skutków przewlekłych chorób narządu ruchu, lub powodujących dysfunkcję narządu ruchu - Rehabilitacja medyczna ogólnoustrojowa poprawiająca sprawność manualną i lokomocję”	Prowadzenie rehabilitacji poprawiającej sprawność ruchową i manualną osób umiarkowanie lub znacznie niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu ruchu	2006 - 2021
5.	„Rehabilitacja psychofizyczna i profilaktyka wtórna kobiet po mastektomii”	Prowadzenie specjalistycznej terapii rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychologicznego dla kobiet po amputacji piersi	2006 - 2021

Źródło: Referat Zdrowia w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

5.11. Zadania realizowane w obszarze edukacji.

Tabela nr 10. Zadania zaplanowane do realizacji w obszarze edukacji w 2019 r. przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego¹¹

Lp.	Obszar	Nazwa zadania
1.	nauki, edukacji, oświaty i wychowania	Prowadzenie centrum systemowego rozwoju dzieci i młodzieży
		Organizacja atrakcyjnych form demokratycznego dyskusowania młodzieży wzmacniających ich większe zaangażowanie społeczne i lepsze rozumienie problemów
		Promocja i upowszechnianie edukacyjnych gier planszowych
		Edukacja prozdrowotna w szkołach - „Warsztaty zdrowego żywienia”
		Edukacja antyśmögowa – promocja prawidłowego palenia w piecach
2.	działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży	Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży polskiej lub Polaków zamieszkałych zagranicą z elementami edukacji, turystyki, ekologii i wychowania patriotycznego

Źródło: Wydział Edukacji Urzędu Miasta Tarnowa

Na realizację powyższych zadań w budżecie Gminy Miasta Tarnowa na 2019 r. zaplanowano kwotę 165 tys. zł.

¹¹ Program współpracy Gminy Miasta Tarnowa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2019 rok uchwała Nr II/21/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 listopada 2018 r.

5.12. Aktualnie realizowane działania w obszarze kultury.

1) Wydział Kultury Urzędu Miasta Tarnowa

Tabela nr 11. Zadania zaplanowane do realizacji w obszarze kultury w 2019 r. przez organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego

Lp.	Obszar	Nazwa zadania
1.	działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym	Senioralna Strefa Aktywności Kulturalnej
2.	kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	Wspieranie rozwoju twórczości oraz upowszechniania kultury i sztuki w różnych dziedzinach, a także rozwój sektora kreatywnego poprzez wspieranie powstawania nowych dzieł i organizowania wydarzeń w roku 2019”
		Miejskie obchody uroczystości państwowych, patriotycznych i historycznych
		Organizacja kina letniego

Źródło: Wydział Kultury Urzędu Miasta Tarnowa

Na realizację powyższych zadań w budżecie Gminy Miasta Tarnowa na 2019 r. zaplanowano kwotę 450 tys. zł.

2) Teatr im. Ludwika Solskiego w Tarnowie

Teatr w ramach swojej działalności wystawia spektakle dla dzieci i młodzieży oraz rodzinne. Corocznie organizowany jest **Festiwal Mała Talia**. Jednym z celów festiwalu jest budowanie, profesjonalnej oferty artystycznej dla dzieci i młodzieży, nie tylko złożonej z propozycji Teatru Solskiego, a wzbogaconej o spektakle z innych miast.

Inne działania to: warsztaty muzyczne w okresie ferii zimowych, koncerty (np. kolęd i pastorałek), zwiedzanie Teatru dla tarnowskich uczniów, imprezy i wydarzenia cykliczne. Teatr oferuje zniżki dla posiadaczy „Karty Tarnowskiej Rodziny”.

Wszystkie informacje o działalności Teatru i aktualny repertuar dostępny jest na stronie <http://www.teatr.tarnow.pl>.

3) Miejska Biblioteka Publiczna im J. Słowackiego w Tarnowie

Biblioteka stanowi dla swoich użytkowników miejsce spotkań – przyjazne, wspierające i bezpieczne, a działania przez nią realizowane mają charakter otwarty i są skierowane do wszystkich grup odbiorców. Prowadząc działania edukacyjno-kulturalne MBP kontynuuje sprawdzone formy i wprowadza nowe inicjatywy związane z nowoczesnymi technologiami i animacją społeczną. Uczestnictwo we wszystkich wydarzeniach organizowanych w MBP jest bezpłatne. Szczególnie intensywne są działania nakierowane na czytelnika dziecięcego i młodzież szkolną, przy równoczesnym uczestnictwie rodziców i nauczycieli, dla których to grup biblioteka stanowi uzupełnienie procesu

zinstytucjonalizowanego nauczania m.in. poprzez lektury, pomoc w realizacji zadań domowych i bibliografii, rozrywkę intelektualną.

Główne działania MBP w ramach oferty edukacyjno-kulturalnej to:

- bieżąca obsługa czytelnicza we wszystkich działach i filiach MBP na terenie miasta – udostępnianie zbiorów drukowanych na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, udostępnianie zbiorów cyfrowych (baz e-booków: IBUK Libra i Legimi, Bazy Informacji Prawniczej Legalis) oraz udzielanie informacji,
- spotkania autorskie i promocje książek,
- spotkania klubów czytelniczych i literackich,
- Salony Poezji,
- wystawy prac artystów z Tarnowa i regionu,
- konkursy – konkursy literackie, recytatorskie, plastyczne, wiedzy i inne, adresowane do uczniów różnych typów szkół oraz nauczycieli,
- Kąciki dla Dzieci – oferta zajęć o charakterze zabawowym i dydaktycznym przeznaczona dla dzieci najmłodszych,
- organizowanie pozaszkolnego czasu wolnego i wypoczynku w czasie przerw świątecznych, ferii zimowych i wakacji,
- oferowanie dostępu do nowoczesnych technologii – w siedzibie głównej oraz w filiach MBP funkcjonują tzw. Telecentra – publiczne punkty dostępu do Internetu, w których można również skorzystać z drukarki, skanera, bindownicy.

Ponadto MBP w Tarnowie oferuje 50% zniżki na korzystanie z Internetu w Telecentrach dla posiadaczy „Karty Tarnowskiej Rodziny”.

4) Biuro Wystaw Artystycznych

BWA z siedzibą w Pałacyku Strzeleckim, zapewnia interesujący program zarówno poprzez przygotowanie wystaw adresowanych do rodzin z dziećmi, jak również organizację wielu dodatkowych wydarzeń. W 2018 r. w ramach bieżącej działalności edukacyjnej zostały przygotowane liczne warsztaty dla dzieci, towarzyszące prezentowanym wystawom. Dodatkowo odbyły się zajęcia tj.:

- Ferie w BWA – otwarte warsztaty plastyczne w czasie ferii zimowych,
- Noc Muzeów – wizyta na wystawie „Jest już dzień jasny” i warsztaty plastyczne dla rodzin,
- Lato w BWA – warsztaty plastyczne dla dzieci w czasie wakacji,
- „Muzyka dla smyka” – koncerty gordonowskie dla rodzin,
- „Bon kultury” – cykl działań edukacyjnych,
- „Lekcja dizajnu. Polskie projekty tworzone z myślą o dzieciach” - na wystawie BWA prezentowało różnorodną ofertę polskich projektantów – meble, elementy wyposażenia wnętrz, dekoracje, książki, zabawki i ubrania, ekspozycja była podzielona na cztery działy: Czytelnię, Plac Zabaw, Młodą Modę i Pokój Dziecka. Dzieci oraz rodzice mogli na wystawie korzystać z zabawek i wspólnie czytać książki,
- „Żużel w sztuce” – specjalna strefa aktywności dla dzieci na wystawie,
- „Mały ArtFest” – warsztaty dla dzieci towarzyszące Festiwalowi Sztuki ArtFest im. Bogusława Wojtowicza,

- „PoKlocki” – mobilny plac zabaw dla dzieci,
- „Aktywność w Parku”: „Joga na trawie” oraz „Klasyka w Parku” – bezpłatne koncerty muzyki.

BWA w Tarnowie honoruje Kartę Tarnowskiej Rodziny. Wszystkie informacje o działalności Galerii oraz aktualny repertuar dostępny jest na stronie <http://www.bwa.tarnow.pl>.

5) Tarnowskie Centrum Kultury

Realizuje szereg projektów kulturalnych i rozrywkowych, z których część w sposób szczególny jest skierowana do rodzin. Najistotniejszymi z punktu widzenia niniejszego programu są: koncerty, warsztaty fotograficzne, warsztaty z youtuberem, warsztaty muzyczne „S.M.Rock Teoria”, Kabaret – Stand-Up Marcin Zbigniew Wojciech, Potańcówki na Rynku i w Amfiteatrze, pikniki organizowane z inicjatywy Rad Osiedli.

TCK z wielkim powodzeniem realizuje warsztaty artystyczne przeznaczone dla dzieci i młodzieży:

- PracOFFnia – Animacja Czasu Wolnego, cykl zajęć zapoczątkowanych we wrześniu 2009 r., obejmujący jedno, dwu lub trzydniowe spotkania w formie warsztatów, poruszających zróżnicowaną tematykę,
- Autorska Pracownia Plastyczna Witolda i Elżbiety Pazerów,
- otwARTa Pracownia Sztuk Wizualnych,
- Szkoła Muzyków Rockowych (działa nieprzerwanie od 1993 r.) - profesjonalne muzyczne kształcenie dzieci, młodzieży i dorosłych w klasie gitary, gitary basowej, fortepianu, perkusji oraz śpiewu.

Wszystkie informacje o działalności TCK dostępne są na stronie <https://www.tck.pl>.

5.13. Realizowane działania w obszarze sportu.

Lp.	Nazwa zadania	Źródło finansowania
1.	Program „Ferie zimowe Tarnów 2019”	Budżet GMT
2.	Program „Lato w mieście bezpieczne wakacje Tarnów 2019”	Budżet GMT oraz wpłaty uczestników półkolonii
3.	Wsparcie realizacji systemu rozgrywek międzyszkolnych w ramach kalendarza SZS, na poziomach szkół, podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych	Budżet GMT
4.	Program „Sportowe talenty ...” – wsparcie udziału sekcji tarnowskich klubów sportowych w ogólnopolskim systemie współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży	Budżet GMT, środki własne i wkład osobowy oraz rzeczowy organizacji pozarządowych

5.	Realizacja kalendarza miejskich imprez sportowych i rekreacyjnych przeznaczonych dla szerokiej rzeszy odbiorców: dzieci, młodzież, całe rodziny	Budżet GMT, środki własne i wkład osobowy oraz rzeczowy organizacji pozarządowych
6.	Zapewnienie ułatwionego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży i rodzin: Stosowanie preferencyjnych opłat za korzystanie z usług, m.in. zniżki dla dzieci i młodzieży, Karta Tarnowskiej Rodziny	Budżet GMT
7.	Zapewnienie ułatwionego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży i rodzin: stosowanie niższych opłat za korzystanie z obiektów sportowych dla grup młodzieżowych i stowarzyszeń sportowych mających siedzibę na terenie GMT	Budżet GMT
8.	Program nieodpłatnej nauki pływania „Umiem pływać” dla uczniów tarnowskich szkół – klasy I-III SP	Budżet GMT oraz Fundusz zajęć Sportowych dla Uczniów Ministerstwa Sportu i Turystyki

Źródło: Wydział Sportu w Urzędzie Miasta Tarnowa

Na realizację powyższych zadań w budżecie Gminy Miasta Tarnowa na 2019 r. zaplanowano kwotę 1.930 tys. zł.

6. Cele i zadania Programu.

Cel główny:

Stworzenie wielopłaszczyznowego, zintegrowanego i sprawnego systemu wsparcia tarnowskiej rodziny.

Priorytet I. Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny.

Cel 1.: Poprawa sytuacji materialnej rodzin poprzez wsparcie rodzin w realizowaniu funkcji ekonomicznej i tworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny.

Zadania:

1. Przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych i w naturze na rzecz rodzin zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
2. Przyznawanie świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych.
3. Pomoc w dożywianiu dzieci i młodzieży.
4. Wsparcie socjalne rodziny w sytuacji zdarzeń losowych.
5. Wzmocnienie kondycji finansowej rodzin wielodzietnych poprzez realizację Programu Karta Tarnowskiej Rodziny, pozyskiwanie nowych partnerów do współpracy.

6. Udzielanie przez Powiatowy Urząd Pracy pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym członkom rodziny poprzez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, organizowanie szkoleń przygotowania zawodowego dorosłych i stażu, robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
7. Udział Gminy Miasta Tarnowa w rządowych programach wspierania rodzin (Program Karta Dużej Rodziny, „Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, Program „Rodzina 500+” Program „Dobry Start” 300+, „Za życiem” i inne).
8. Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży.

Wskaźniki:

1. Liczba rodzin/beneficjentów świadczeń pomocy społecznej.
2. Liczba rodzin/beneficjentów świadczeń rodzinnych.
3. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w sytuacji zdarzenia losowego.
4. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania.
5. Liczba partnerów Programu Karta Tarnowskiej Rodziny.
6. Liczba wydanych Kart Tarnowskiej Rodziny oraz Kart Dużej Rodziny.
7. Liczba beneficjentów Programu Rodzina 500+.
8. Liczba beneficjentów Programu Dobry Start 300+.
9. Liczba dzieci i młodzieży, zakwalifikowanych do wakacyjnej kolonii letniskowej i zimowiska.

Cel 2.: Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania:

1. Pomoc rodzinie w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo–wychowawczych poprzez szeroko pojętą pracę socjalną.
2. Realizacja przez pracowników MOPS projektów socjalnych.
3. Upowszechnienie funkcji i zwiększenie zatrudnienia asystentów rodziny w sposób ciągły umożliwiający stabilizację kadry i zwiększenie efektywności oraz skuteczności ich pracy.
4. Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, umożliwiającego korzystanie z różnych form wsparcia: prawnego, pedagogicznego, psychologicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej i terapii rodzinnej.
5. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia asystenta rodziny, pomocy w formie rodziny wspierającej.
6. Prowadzenie terapii i mediacji (zadanie wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, konieczne zatrudnienie mediatora).
7. Organizowanie usług dla rodzin z dziećmi w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
8. Współpraca z innymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz rodziny dysfunkcyjnej.
9. Praca socjalna z rodziną biologiczną dziecka czasowo umieszczonego w pieczy zastępczej.

Wskaźniki:

1. Liczba rodzin korzystających z pomocy w formie pracy socjalnej.
2. Liczba projektów socjalnych zrealizowanych przez MOPS.
3. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
4. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.
5. Liczba rodzin korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych.
6. Liczba rodzin objętych terapią indywidualną i grupową.
7. Liczba przeprowadzonych mediacji.
8. Liczba rodzin biologicznych objętych pracą socjalną.
9. Liczba rodzin, w których wychowują się dzieci, korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.
10. Liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym.

Cel 3.: Poprawa stanu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych tarnowskich rodzin o najniższych dochodach.

Zadania:

1. Zwiększanie zasobu lokali wynajmowanych w ramach najmu socjalnego.
2. Poprawa komfortu i stanu bezpieczeństwa w budynkach z lokalami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa poprzez kontynuację działań termomodernizacyjnych, montaż instalacji centralnie ciepłej wody oraz zmianę sposobu ogrzewania w odzyskiwanych pustostanach z ogrzewania węglowego na etażowe, z uwzględnieniem warunków technicznych.
3. Udzielanie informacji i pomocy w uzyskaniu dodatku mieszkaniowego i zryczałtowanego dodatku energetycznego.
4. Zwiększenie mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa poprzez budowę budynku wielorodzinnego.
5. Budowa przy współpracy ze Spółdzielniami Mieszkaniowymi i TTBS budynków z mieszkaniami na wynajem i dopłatą państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu mieszkania – „MIESZKANIE NA START”.
6. Wynajmowanie lokali przeznaczonych do remontu wykonywanego we własnym zakresie i na koszt przyszłego najemcy.

Wskaźniki:

1. Liczba nowych lokali wynajmowanych na czas nieoznaczony oraz w ramach najmu socjalnego.
2. Liczba lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Miasta Tarnowa objętych pracami termomodernizacyjnymi, montażem instalacji centralnie ciepłej wody lub zmianą sposobu ogrzewania.
3. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych.
4. Liczba przyznanych zryczałtowanych dodatków energetycznych.

Cel 4.: Udzielanie wsparcia rodzinom dotkniętym problemem uzależnień oraz zjawiskiem przemocy.

Zadania:

1. Podejmowanie działań interdyscyplinarnych mających na celu zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rodzinie oraz rozwiązywanie już istniejących.
2. Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia, poprawa dostępności do wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
3. Zintensyfikowanie w mieście profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia dostępności leczenia stacjonarnego w działającym w Tarnowie Ośrodku Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia.
5. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w funkcjonującym w mieście Ośrodku Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy.
6. Kontynuacja realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
7. Prowadzenie stałego monitoringu środowisk zagrożonych przemocą.
8. Wspieranie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
9. Rozwój współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą.

Wskaźniki:

1. Liczba ośrodków udzielających wsparcia psychologicznego, prawnego i socjalnego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
2. Liczba osób, które skorzystały ze wsparcia TOIKiWOP.
3. Liczba funkcjonujących programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Liczba rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym i przemocy w rodzinie, którym udzielono poradnictwa specjalistycznego.
5. Liczba założonych „Niebieskich kart”.

Priorytet II. Wzmacnianie roli rodziny.

Cel 1.: Pomoc tarnowskim rodzinom w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka oraz opieki nad członkiem rodziny.

Zadania:

1. Zapewnienie wysokiej jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa.
2. Wdrażanie w żłobkach nowoczesnych metod prowadzenia zajęć z dziećmi w wieku do lat 3.

3. Rozwój bazy żłobków na tych obszarach miasta, na których występuje największe zapotrzebowanie.
4. Tworzenie warunków do rozwoju żłobków niepublicznych i innych form opieki przewidzianych ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.
5. Doskonalenie warunków lokalowych oraz rozwiązań organizacyjnych w zakresie opieki nad dziećmi w żłobkach.
6. Zapewnienie opieki nad dziećmi rodziców pracujących (zapewnienie miejsc w żłobkach, przedszkolach, świetlicach szkolnych, letnich półkoloniach).
7. Zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki, pomocy w nauce, organizacji wolnego czasu i zajęć sportowych, udziału w programach profilaktycznych oraz rozwoju zainteresowań poprzez prowadzenie placówek wsparcia dziennego.
8. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych udziału w zajęciach socjoterapeutycznych, profilaktycznych, psychoedukacyjnych, psychokorekcyjnych, kompensacyjnych prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.
9. Łagodzenie skutków zaburzenia funkcjonowania rodziny w wyniku eurosieroctwa dzieci.
10. Wspieranie rodzin pozostających poza systemem ustawy o pomocy społecznej (wsparcie specjalistyczne, szkolenia, konferencje edukacyjne dla rodziców, wspieranie ich w zadaniach wychowawczych oraz podnoszących ich kompetencje w tym zakresie).
11. Prowadzenie zajęć wspierających dla rodziców spodziewających się dziecka, zajęć dotyczących umiejętności opieki nad niemowlęciem, prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dziecka i jego harmonijnego rozwoju.
12. Utworzenie i dofinansowanie Klubu Rodzica – miejsca spotkań, integracji, wymiany doświadczeń, kontaktu ze specjalistami.
13. Tworzenie i promowanie miejsc przyjaznych rodzinie z małymi dziećmi.
14. Wsparcie rodzin w opiece nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, chorymi przewlekle oraz osobami w stanach terminalnych.

Wskaźniki:

1. Liczba miejsc w żłobkach prowadzonych przez Gminę Miasta Tarnowa.
2. Liczba dzieci w żłobkach.
3. Liczba miejsc w niepublicznych formach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.
4. Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego, liczba miejsc w tych placówkach.
5. Liczba dzieci w placówkach wsparcia dziennego.
6. Liczba osób – rodziców biorących udział w szkoleniach, konferencjach edukacyjnych itp.
7. Liczba osób biorących udział w zajęciach Klubu Rodzica.
8. Liczba opiekunów osób niesamodzielnych korzystających ze wsparcia Subregionalnego Centrum Wsparcia Opiekunów Nieformalnych Osób Niesamodzielnych.

Cel 2.: Tworzenie lepszych warunków dla poprawy stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców miasta Tarnowa.

Zadania:

1. Kreowanie polityki prozdrowotnej mającej na celu pomnażanie potencjału zdrowotnego jednostek i grup społecznych, przy uwzględnieniu czynników warunkujących zdrowie

- w całym cyklu życia człowieka (tj. dzieciństwie, młodości, wieku produkcyjnym i wieku poprodukcyjnym).
2. Zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu przez realizację programów polityki zdrowotnej zwiększających dostępność do świadczeń zdrowotnych nie finansowanych ze środków publicznych lub do których dostępność jest znacznie ograniczona.
  3. Podejmowanie działań z zakresu zdrowia publicznego podnoszących poziom wiedzy o zdrowiu oraz kształtujących indywidualne zachowania prozdrowotne wśród mieszkańców miasta.
  4. Zwiększanie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców miasta przez podejmowanie działań zapobiegających, przeciwdziałających oraz minimalizujących różnorodne zagrożenia dla zdrowia (realizacja profilaktycznych programów polityki zdrowotnej w obszarze chorób zakaźnych oraz zadań z zakresu zdrowia publicznego skierowanych do grup najbardziej narażonych na wykluczenie społeczne i zdrowotne).
  5. Tworzenie środowisk wspierających zdrowie przez współpracę z organizacjami pozarządowymi, podmiotami leczniczymi, placówkami edukacyjno – wychowawczymi oraz instytucjami działającymi na rzecz osób wymagających wsparcia.

Wskaźniki:

1. Liczba zrealizowanych programów polityki zdrowotnej oraz zadań z zakresu zdrowia publicznego i promocji zdrowia skierowanych do mieszkańców miasta Tarnowa.
2. Liczba dorosłych mieszkańców miasta objętych działaniami prozdrowotnymi, profilaktycznymi i rehabilitacyjnymi w ramach programów polityki zdrowotnej oraz zadań z zakresu zdrowia publicznego.
3. Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami prozdrowotnymi, profilaktycznymi i rehabilitacyjnymi realizowanymi w ramach programów polityki zdrowotnej oraz zadań z zakresu zdrowia publicznego.
4. Liczba organizacji pozarządowych współpracujących z Miastem Tarnowem przy realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego oraz innych zadań promujących zdrowie, zapobiegających chorobie i niepełnosprawności.

Cel 3.: Wzmocnienie umiejętności i kompetencji opiekuńczo –wychowawczych rodzin.

Zadania:

1. Organizowanie grup wsparcia i samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji.
2. Współorganizowanie imprez o charakterze kulturalnym, integracyjnym i świątecznym.
3. Promowanie nowatorskich programów pracy z rodziną wieloproblemową, wdrażanych przez instytucje i organizacje.
4. Kierowanie rodzin do uczestnictwa w programach i projektach realizowanych przez instytucje i organizacje.
5. Współpraca MOPS z innymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz rodziny dysfunkcyjnej.
6. Organizowanie szkoleń, warsztatów, konferencji i konsultacji dla rodzin wieloproblemowych.

7. Wspieranie wszystkich osób profesjonalnie zajmujących się pracą z rodziną poprzez umożliwienie udziału w systematycznych superwizjach zewnętrznych oraz grupach ewaluacyjnych.
8. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie umiejętności kadry pomocy społecznej pracującej z rodzinami dysfunkcyjnymi.

Wskaźniki:

1. Liczba prowadzonych grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych.
2. Liczba uczestników grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin dysfunkcyjnych.
3. Liczba realizowanych programów na rzecz rodzin wieloproblemowych.
4. Liczba uczestników programów na rzecz rodzin wieloproblemowych.
5. Liczba szkoleń, kursów i warsztatów.
6. Liczba uczestników szkoleń, kursów i warsztatów.

Priorytet III. Wsparcie w edukacji dzieci i młodzieży.

Cel 1.: Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia w tarnowskich placówkach edukacyjnych.

Zadania:

1. Doskonalenie oferty i jakości usług edukacyjno-wychowawczych.
2. Zwiększanie kompetencji zawodowych edukacyjno-wychowawczych kadry pedagogicznej szkół i placówek oświatowych.

Wskaźniki:

1. Liczba przygotowanych miejsc w przedszkolach i szkołach.
2. Liczba otwartych oddziałów szkolnych i przedszkolnych.
3. Wielkość naboru, w tym odsetek dzieci i młodzieży przyjętych do szkół spoza miasta Tarnowa.
4. Nakład wydanego informatora z ofertą edukacyjną na dany rok szkolny.
5. Liczba doradców zawodowych w szkołach, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i w Pałacu Młodzieży.
6. Liczba uczniów korzystających z porad Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
7. Liczba uczniów korzystających z dodatkowych zajęć prowadzonych w centrach, pozwalających uzyskać dodatkowe kompetencje.
8. Liczba nauczycieli w Tarnowie, w tym mianowanych i dyplomowanych (% wszystkich nauczycieli).
9. Liczba nauczycieli, którzy otrzymali dofinansowanie na doskonalenie i doksztalcanie, wielkość środków przeznaczonych na ten cel.

Cel 2. Wsparcie w wychowaniu dziecka.

Zadania:

1. Kontynuacja systemowych działań miejskich w zakresie wychowywania i profilaktyki zagrożeń dzieci i młodzieży we współpracy z tarnowskimi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.
2. Dbalność o atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży m.in. z propozycjami integrującymi rodziny.

Wskaźniki:

1. Liczba miejskich konferencji wychowawczych.
2. Liczba uczestników konferencji wychowawczych.
3. Liczba spotkań z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych.
4. Liczba uczestników spotkań z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych.
5. Liczba warsztatowych spotkań z pedagogami szkolnymi i nauczycielami specjalistami.
6. Liczba uczestników warsztatowych spotkań z pedagogami szkolnymi i nauczycielami specjalistami.
7. Liczba i rodzaj warsztatów dla rodziców.
8. Liczba uczestników warsztatów dla rodziców.
9. Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania dofinansowane z budżetu Miasta.
10. Liczba uczestników zadań dofinansowanych z budżetu Miasta.
11. Liczba imprez integrujących rodzinę, organizowanych w szkołach i placówkach.

Cel 3. Wyrównanie szans edukacyjnych.

Zadania:

1. Udzielanie stypendiów i zasiłków socjalnych oraz stypendiów o charakterze motywacyjnym.
2. Dystrybucja darmowych podręczników.
3. Realizacja programu „Wyprawka szkolna”.
4. Organizowanie w szkole zajęć wyrównawczych oraz kółek zainteresowań.
5. Dowóz dzieci młodzieży do szkoły w tym uczniów niepełnosprawnych.

Wskaźniki:

1. Liczba osób korzystających z poszczególnych rodzajów stypendiów.
2. Kwota przeznaczona na poszczególne rodzaje stypendiów.
3. Liczba osób korzystających z darmowych podręczników.
4. Kwota przeznaczona na darmowe podręczniki.
5. Liczba osób korzystających z programu „Wyprawka szkolna”.
6. Kwota przeznaczona na realizację programu „Wyprawka szkolna”.
7. Liczba osób korzystających z zajęć wyrównawczych oraz kółek zainteresowań.
8. Liczba osób korzystających z dowozu do szkoły.
9. Liczba niepełnosprawnych osób korzystających z dowozu do szkoły.
10. Kwota przeznaczona na dowóz.

Cel 4. Kształcenie dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Zadania:

1. Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych.
2. Wsparcie dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością we wszechstronnym kształceniu – edukacja włączająca.

Wskaźniki:

1. Liczba oddziałów integracyjnych lub oddziałów specjalnych.
2. Liczba dzieci/uczniów niepełnosprawnych w oddziałach integracyjnych lub specjalnych.
3. Liczba wydanych skierowań do nauczania indywidualnego.
4. Liczba uczniów objętych indywidualnym tokiem i programem nauczania.
5. Liczba przyznanych w szkołach godzin na ten cel.
6. Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w danym roku szkolnym, oraz jaki odsetek wszystkich uczniów i przedszkolaków to stanowi.
7. Liczba wydanych orzeczeń i opinii przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną i Specjalistyczną Poradnię Profilaktyczno-Terapeutyczną.
8. Liczba korzystających z terapii.
9. Liczba objętych wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

Priorytet IV. Wspieranie form organizacji wolnego czasu.

Cel 1.: Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do instytucji kultury.

Zadania:

1. Tworzenie repertuaru kina i teatru z uwzględnieniem spektakli rodzinnych w każdym miesiącu oraz utrzymanie oferty cenowej na poziomie sprzyjającym odwiedzaniu tych instytucji przez rodziny wielodzietne, w tym także osoby z niepełnosprawnością.
2. Organizowanie wydarzeń kulturalnych, będących atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu dla całych rodzin.
3. Organizowanie form spędzania czasu wolnego w postaci warsztatów rozwijających umiejętności artystyczne np. warsztaty teatralne, muzyczne, taneczne, malarskie itp.
4. Stosowanie preferencyjnych opłat dla posiadaczy Karty Tarnowskiej Rodziny oraz Karty Dużej Rodziny w tarnowskich instytucjach kultury.

Wskaźniki:

1. Liczba seansów i spektakli dla rodzin oraz dzieci i młodzieży.
2. Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych, w tym tych organizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
3. Liczba uczestników warsztatów artystycznych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży.
4. Liczba instytucji kultury będących partnerem Karty Tarnowskiej Rodziny oraz Karty Dużej Rodziny.
5. Wysokość środków przeznaczonych na zadania z obszaru kultury realizowanych dla rodzin przez organizacje pozarządowe.

Cel 2.: Zapewnianie dzieciom i młodzieży dostępu do sportu i rekreacji.

Zadania:

1. Zapewnienie bezpiecznego i ciekawego wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji.
2. Zapewnienie wsparcia udziału dzieci i młodzieży w systemach rozwoju sportowego.
3. Zapewnienie realizacji kalendarza miejskich imprez sportowych i rekreacyjnych przeznaczonych dla szerokiej rzeszy odbiorców – dzieci, młodzieży i rodzin.
4. Zapewnienie ułatwionego dostępu do bazy sportowo-rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży oraz rodzin.
5. Stosowanie preferencyjnych opłat za korzystanie z usług, m.in. zniżki dla dzieci i młodzieży, Karta Tarnowskiej Rodziny, zniżki w opłatach za korzystanie z obiektów sportowych dla klubów sportowych z siedzibą na terenie miasta Tarnowa, zwłaszcza prowadzących sekcje sportowe dzieci i młodzieży.

Wskaźniki:

1. Liczba uczestników działań w zakresie zapewniania wypoczynku dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych i wakacji.
2. Liczba uczestników zadań z obszaru kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz kluby sportowe.
3. Liczba podmiotów realizujących te zadania.
4. Wysokość środków przeznaczonych na zadania z obszaru kultury fizycznej realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz kluby sportowe.

Priorytet V. Aktywizacja lokalnej społeczności do harmonijnej i skoordynowanej współpracy na rzecz tarnowskich rodzin.

Cel 1.: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny.

Zadania:

1. Propagowanie wartości rodziny, w tym w szczególności modelu rodziny wielodzietnej poprzez prowadzenie kampanii edukacyjnych (audycje, ulotki, plakaty, artykuły prasowe, spoty, organizacja imprez i przedsięwzięć) na rzecz umacniania rodziny i przeciwdziałania powstawania w nich dysfunkcji.
2. Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności społecznej działającej na rzecz wspomaganie rodzin oraz umacniania w nich więzi rodzinnych.
3. Promocja Programu Karta Tarnowskiej Rodziny i Karty Dużej Rodziny.
4. Organizacja konferencji, seminariów, debat i warsztatów służących podnoszeniu wiedzy, umiejętności oraz wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz tarnowskich rodzin.

Wskaźniki:

1. Liczba kampanii edukacyjnych promujących wartości rodziny.
2. Liczba konferencji, seminariów, debat i warsztatów służących podnoszeniu wiedzy, umiejętności oraz wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz tarnowskich rodzin.

3. Liczba uczestników tych konferencji, seminariów, debat oraz warsztatów.

Cel 2.: Współpraca Miasta z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rzecz dziecka i rodziny.

Zadania:

1. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w Mieście Tarnowie, poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego, kuratorów sądowych, straży miejskiej, policji i organizacji pozarządowych.
2. Tworzenie nowych, ponadstandardowych oraz doskonalenie dotychczasowych form pomocy rodzinie.
3. Doskonalenie współpracy z jednostkami pomocowymi realizującymi działania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Wykonywanie okresowej diagnozy i prowadzenie stałego monitoringu potrzeb i problemów środowisk rodzinnych.
5. Opracowywanie i realizowanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, pozyskiwanie środków zewnętrznych.
6. Wsparcie finansowe organizacji pozarządowych i podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego z budżetu Gminy Miasta Tarnowa na realizację zadań publicznych na rzecz dziecka i rodziny.

Wskaźniki:

1. Liczba zrealizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym tych realizowanych przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
2. Wysokość środków z budżetu Gminy Miasta Tarnowa przeznaczonych na realizację zadań publicznych na rzecz dziecka i rodziny.

7. Realizatorzy i partnerzy.

1. Jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa (w tym w szczególności jednostki organizacyjne pomocy społecznej: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy oraz Zespół Żłobków w Tarnowie).
2. Jednostki organizacyjne Urzędu Miasta Tarnowa (w tym w szczególności: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, Wydział Kultury, Wydział Sportu i Wydział Komunikacji Społecznej).
3. Powiatowy Urząd Pracy w Tarnowie.
4. Organizacje pozarządowe i podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego.
5. Organizacje kultury fizycznej.
6. Tarnowskie szkoły i przedszkola.
7. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie Tarnowa i inni.

8. Źródła finansowania.

Głównymi planowanymi źródłami finansowania Programu są środki finansowe:

1. budżetu Gminy Miasta Tarnowa,

2. budżetu państwa,
3. Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
4. pozyskiwane przez organizacje pozarządowe oraz środki pochodzące z wkładu własnego tych organizacji, w tym wkładu finansowego, wkładu osobowego, pracy wolontariuszy oraz pracy społecznej członków tych organizacji,
5. Funduszu Inicjatyw Obywatelskich,
6. Europejskiego Funduszu Społecznego i innych funduszy Unii Europejskiej,
7. Sektora prywatnego lub spółdzielczego i inne.

Część finansowania, pochodząca ze środków zewnętrznych może zostać pozyskana zarówno przez Gminę Miasta Tarnowa, jak i przez organizacje pozarządowe lub podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego. W przypadku tych organizacji lub podmiotów, zadaniem samorządu jest współpraca i wspieranie ich w procesie pozyskiwania dotacji. Od aktywności wymienionych wyżej grup w tym zakresie zależy wielkość pozyskanych środków na realizację niniejszego Programu. Powodzenie w realizacji zadań założonych w tym Programie zależy także od wielkości środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa, przeznaczonych na sfinansowanie lub dofinansowanie niektórych działań. Duże znaczenie ma również zdolność realizatorów i partnerów do pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych na realizację części przyjętych priorytetów.

9. Ewaluacja i monitorowanie.

Program jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza i ocena zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczas ustalonych.